

A kisfiú és a vámpírok

I.

Alkonyodik . . .

Már egy órája ébren vagyok; nyitott szemmel fekszem, bár még mozdulatlanul, és várom, hogy a felső világot birtokba vegye a sötétség . . .

Mozdulatlanul fekszem, de érzem, ahogy a kölap és a föld porusain leszivárog hozzám a közelgő éj hidege és krizantémszaga, amelybe más távoli, izgató illatok is vegyülnek; orrcimpáim megrezzennek és kitágulnak, szívverésem meggyorsul, dermedt tagjaim zsiborogni kezdenek . . .

Hamarosan . . .

Hamarosan iszonyatos erő lök fel fekhelyemről, átsiklom tömlőcöm falain és felröppenek a város fölé; ott fogok majd keringeni, amíg új áldozatra nem találok . . .

De most még korán van, és a jóllakottság csömöre sem szállt el teljesen belőlem . . . Ezek a percek a legnehezebbek . . . Ilyenkor felidéződik bennem elvesztett üdvösségem, és megborzadok attól, amivé váltam: élő halottá, akit olthatatlan vérszomja felébreszt éjjelente, és arra kényszeríti, hogy tovább terjessze a fertőzést . . .

Ó, Isten, akit akaratom ellenére elhagytam, megszünteted-e egykor kárhozatomat, elküldöd-e a szabadítót, aki kihegyezett karót döf szívembe? . . .

Körülöttem már forgolódnak, nyöszörögnek, kéjesen nyögdécselnek a társak, vérhabos ajkuk szélét nyalogatják, érzik ők is: közel a perc . . .

Nemsokára lehullanak a lakatok, csikorogva sarkig táruznak a kapuk, félreúsznak a kriptalapok . . .

Már csak nehezen tudok uralkodni magamon, reszket minden porcikám, feketé nyelvemmel körültapogatom duzzadt ajkaim . . .

Ó, hogy szomjazom! . . .

Most, most mindjárt megrendül a föld, kinyílnak a sírok, fölemelkednek a koporsófedelek, leplek, lebernyegek csattognak, denevérkarmok, farkasfogak villognak a krizantémszirmait hullató holdfényben . . .

Föl, föl! . . . Ütött az óra! . . .

Kaffogva, vijjogva özönöljük el a várost, robogjunk végig a kihalt utcákon, röpdössünk a terek fölött, kulcslyukakon, kéményeken át surranjunk be a házakba, ahol még riadt, magatehetetlen emberi lények lapulnak! . . .

Kezdődjék a vadászat! . . .

DIE TOTEN REITEN SCHNELL.

A világégés után nem épültek új lakótelepek, sőt, a megmaradottakban is többnyire denevérek tanyáztak, és a magasházak liftaknáiban már az ötödik emeletig ért a guanó. Az emberiség lélekszáma a békesség beköszönte után sem emelkedett, inkább csökkent, így többé nem volt szükség a temetők szanálására. A sírkertek egyre nagyobb területet hódítottak el a termőföldtől, s lassan gyűrűbe ferték a településeket.

A szőlősdombok határolta Sárdot csak félkörben övezték, de már régóta öszszefüggő temetőrendszert alkottak, s mivel az elmocsarasodott síkságon nem tudtak tovább terjeszkedni, a város egyes negyedeiben mélyen benyúltak a házsorok közé.

Maguk a sárdiak lakóházaikon csak a legszükségesebb javításokat végezték el, viszont a családi kriptákat, sírboltokat rendszeresen gondozták, csinosították. Az év minden szakában, de különösen a halottak napját megelőző héten idejük nagy részét elhunyt hozzátartozóik közelében töltötték: a gyerekek a sírok közt labdáztak, a tanárok ott tartották a történelemórákat, s az ifjú párok a templomból kijövet először őseik nyugvóhelyéhez zárandokoltak.

Mindenszentekkor délután három óra tájban minden család kivonult a temetőbe, hogy az ünnepre feldíszítse a sírokat. Piros héjú, fehér bélű kalácsot, öblös demizsonokban erre a napra tartogatott óbort, valamint kerti szerszámokat és takarítóeszközöket hoztak magukkal. Kitépték a kőlapok repedésein átfurakodó gyomokat, leszedték az elszáradt virágokat; a szemetet az esti máglyarakás színhelyére, a temetőkápolna elé hordták. Szappanos vízzel és hypóval súrolták le a sírköveket, friss festékekkel újították meg a megfakult aranybetűket. A nagytakarítás teljes csendben folyt: az ismerősök ilyenkor lehajtott fejjel, köszönés nélkül mentek el egymás mellett, a családtagok is csak a sírok rendbetételét beszélték meg elharapott felszavakkal.

Amikor a temető már ragyogott a tisztaságtól, megjelentek a krizantém- és gyertyaárusok. Ők is szótlánul osztották szét portékájukat, aztán eltűntek, hogy járkálásukkal ne zavarják az ünneplők áhítatát. Az asszonyok elrendezték a krizantémcsokrokat, a családfők kereszt vagy koporsó alakban kirakták a holtak számának megfelelő gyertyákat, mécseseket, de a gyertyagyújtással vártak napszálltáig.

Felnőttek és gyerekek egyaránt a dombok felé fordulva álltak mozdulatlanul, s csak amikor az utolsó vörös sugár is kihunyt az ormok mögött, akkor fordultak meg könnyű sóhajjal, s a férfiak gyufáért nyúltak a zsebükbe. De még mindig, a gyufaszálat a doboz oldalához szorítva vártak, amíg fel nem csendült a temetőkápolna lélekharangja, amelyre a városi templomok harangjai válaszoltak mindjárt; ekkor a vigyázó ujjak közt kékes lángok lobbantak, és átköltöztek a gyertyák kanócaira.

A temetőőr ugyanebben a pillanatban gyújtotta meg a máglyát: a tűz magasra csapott, baljósan imbolygó füstkígyó emelkedett a táj fölé. A kápolna ajtaja kitárult, és a közelben állók számára láthatóvá vált a fekete brokátal lelakart üres gyászkoporsó, a katafalk, s az előtte álló gyereknagyságú, pislákolva égő húsvéti gyertya.

Az asszonyok mindegyik halottnak vágta egy szelet kalácsot, megkenték mézzel, letették a kriptalapra; a férfiak borral locsolták meg a sírok földjét, majd némán álltak sokáig, amíg egészen be nem sötétedett.

Akkor lehorgasztott fejjel, a gyerekeket csendre intve, elindultak hazafelé.

Bakó András segédlevéltáros számára ez a nap is úgy kezdődött, mint a többi.

Amikor felébredt a pókhálós mennyezetű, sivár padlásszobában, és megpillantotta a reggeli szürkeségben még szutykosabbnak tetsző falakat, a sötétbarnára mázolt, szúrágta bútorokat, nyomban menekülésvágy fogta el. Gyorsan felkelt, eloltotta a maradék olaján tengődő petróleumlámpát, amelyet egész éjszaka égetett, megmosakodott az éjjeliszekekrényen homályló mosdótál estéről maradt, piszkos szappanhabot úszató vizében, vacogva felöltözött, majd lábujjhegyen leovakodott a korhatag falépcsőn, és a házinéni szobájából kihallatszó megnyugtató hortyogásra fülelve kilopakodott a házból.

De csak a sarkon túl lélegzett fel: most már nem szalad utána az eszelős vénasszony, nem ragadja meg a kabátját, és nem hadarja el újra az ezerszer, ezer különböző változatban előadott zavaros históriát, amelynek lényege az volt, hogy kislány korában egy hétig sorozatos erőszakot követtek el rajta a házba beszállásolt katonák — az utolsó háború utolsó Sárdon átvonuló hadseregének katonái. Bakó Andrásnak ezúttal nem kellett ezt végighallgatnia és közben viszolyogva néznie az öregasszony pudvás karjait, puffadt, bibircsókos arca körül lengedező ritkás, ősz haját.

Bár november másodika munkaszüneti nap, elindult a levéltárba. Ebben senki sem talált volna semmi rendkívülit: a városban köztudott volt, hogy a segédlevéltáros mindennap kora reggeltől késő estig a vármegyeháza legeldugottabb zugába száműzött hivatalában tartózkodik, még szentestén vagy szilveszterkor is ott lehet őt a legbiztosabban megtalálni. Egész nap egyedül üldögélt a penészes, régi iratok, spárgával átkötött újságcsoportok között, melyek titkaira rajta kívül senki sem volt kíváncsi, és munka közben padlásokon felkutatott, ócska kézülékekből összeeszkabált lemezjátóján múlt századi hanglemezeket forgatott. A zenehallgatás is munkahelyéhez kötötte, mert a lemezjátszót nem tudta volna máshol használni — a városban egyedül a vármegyeházán működött egy öreg áramfejlesztő — köpködve-köhécselve, de — az ezmester Töttös Pál kovácsnak köszönhetően — viszonylag megbízhatóan.

Előző este a levéltárban gyűjtött gyertyákat:züleiért, akik egy távoli, ez idő tájt megközelíthetetlen alföldi városban nyugodtak, és ifjúkori szerelméért, a különös végzetű Korintháért, akinek sírja szintén messze volt Sárdtól. Istenben régóta nem hitt, ezért imádság helyett Schubert d-moll vonósnégyesét hallgatta — „A halál és a lányka” című dal témáját feldolgozó második tétele miatt. Többször is feltette ezt a lemezt, amíg a gyertyák le nem égtek, s csak azután tért haza a rideg albrétbe.

A vármegyeháza klasszicista stílusú, belső udvaros épületegyüttese Sárd központjában, egy alacsonyabb dombháton emelkedett. A Borgói térre néző homlokzatán fehérre meszelt, vaskos dór oszlopok sorakoztak. A városállam valamennyi jelentős közintézménye — a pandúrkapitányságtól az adóhivatalig — itt székel, maga Borgói Cézár főispán is innen irányította a Sárdi Köztársaságot. Bakó András ide igyekezett reggelenként, s ma is, mint minden reggel, szorongva lépett be a kapun, bár az őrt álló pandúr arkifejzésében nem fedezett fel semmi aggodalomkeltőt. Mégis torkában dobogó szívvel sietett végig a beüvegezett emeleti körfolyosón: el kellett haladnia a Borgói rezidencia előtt, és sem az ellenséges indulatú főispánnal, sem lenge ruhákban járkáló, elhaladtában őt mindig könnyedén megérintő feleségével nem kívánt találkozni. Ebben is szeren-

cséje volt, s rövidesen Schubert másik híres kvartettjét, a kísérteties kezdetű a-mollt hallgatta a levéltár meghitt, poros csendjében. Örömet az sem ronthatta meg, hogy a vármegyeháza második számú technikai csodája, a központi fűtés, gyengélkedett ezen a napon.

A levéltár ablakai macskaköves, keskeny utcácskára nyíltak, amely meredeken lejtett a Borgói térről a piac felé. A segédlevéltáros nyugtalan járkálása közben gyakran megállt az egyik rácsos ablaknál, és a sikátorban gomolygó ködöt nézegette: teljesen eltűnt benne a szemközti támfal és a rozsdás vaskorlát, amelybe a járókelők belekapaszkodhattak; most vagy nem járt arra senki, vagy nyomtalanul beléveszett a paplansűrű szürkeségbe. Bakó András dideregni kezdett, bár kabátját nem vette le. Elhatározta, hogy a tervezettnél korábban hagyja el hivatalát, s mielőtt az alsóvárosi temető kápolnájába indulna, felhajt egy pohár forralt bort a Mutschenbacher vendéglőben.

Íróasztalára ki volt készítve Séner János elveszettnek hitt férfikari rekviemje, melyet az egykori sárdi dalárdakarnagy a XIX. század hetvenes éveiben alkotott, s amelyre ő véletlenül, korabeli hagyatéki jegyzőkönyvek között akadt rá. Ma átadja Dusek Ernőnek, aki előre megígérte, hogy amint kezében lesz a partitúra, haladéktalanul megkezdi a próbákat. „Ennyivel tartozom dicső elődömnek, aki a nagy Liszt Ferenc barátjának mondhatta magát” — jelentette ki Dusek Ernő a maga fellengzős modorában, amikor két napja összefutottak az utcán, s váratlanul előrelendülve cuppanós csókot nyomott Bakó András arcára, aki ezúttal nem térhetett ki az énektanár-karnagy érzelemnyilvánítása elől, holott egyébként gyűlölt minden férfibizalmaskodást.

Lassan múlt az idő.

Délben lemehetett volna a pandúrmenzára, ahová a hivatalnokok is jártak, de most inkább teát főzött és a vacsorára hozott zsíroskenyeret majszolta mellette. A szerény ebéd után megpróbált dolgozni — az 1738—40-es években pusztított pestisjárvány történetét készült megírni —, de figyelme minduntalan elkalandozott, s hiába melegedtek fel közben a fűtőtestek, vacogása nem szűnt meg; valami meghatározatlan, baljós előérzet is feltámadt benne. Ezért már fél háromkor felállt munkája mellől, és elhagyta a vármegyeházát.

A vendéglőben sem ült sokáig. Zaklatottsága csakhamar tovaűzte, s nemsokára — maga sem tudta, hogyan keveredett oda — a temetőlabirintus zezzugos útjait róta.

Fél óra elteltével már nem tudta, merre jár; eltévedt a sírkertet borító sűrű ködben, amelyen alig néhány lépésre derengett át a halottak napi gyertyák, mécsesek gyenge fénye, és a sírfeliratokat egészen közlelről lehetett csak elolvasni.

De ezek a feliratok kevés útbaigazítást nyújtottak, mert az idők során rengeteg Eszterbauer, Ranga, Csötönyi, Vesztergombi, Babits, Kézli és Föglein költözött a föld alá; sírjaik, miután a családi kripták megteltek, a temetőváros különböző kerületeiben voltak szétszórva, a közvetlen hozzátartozók is nehezen tudták valamennyit számon tartani. Ráadásul Bakó András a temető olyan fertályára vetődött, ahol a sírok többségét már nem gondozták, mert a birtokos családok kihaltak. „En sem hagyok magam után senkit” — gondolta a segédlevéltáros, és lelkifurdalást érzett, amiért agglegény maradt, s még most, ötvenhárom éves korában is a régen elporladt, titokzatos Korintha emlékét őrzi öregedő szívében. De aztán eszébe jutott nyolcéves unokaöccse, Bakó Imre, az ősi sárdi familia utolsó fiúsarja, akit fiaként szeretett, és a képzeletében felrajzolódott gyermekarc finom vonásai mosolyra derítették.

Körülnézett, kitől kaphatna felvilágosítást a kápolnához vezető útról. Látott

ugyan időnként égő gyertyával elsuhanó árnyalakokat, de ha nyomukba eredt, hirtelen eltűntek, a bolygó fény kihunytt, mielőtt megszólíthatta volna őket. Folytatta hát a keresést, és maga próbált tájékozódni: félő volt, hogy beletéved az elmoszarasodott ötemetőbe, ahová fényes nappal sem tanácsos bemerészkedni, hát még ebben az órában, amikor a ködöt a leszálló sötétség kezdi átítatni, s egyre tömörebb, nemezszerű anyagban kell előrehaladnia — könnyen belesüppedhet valamelyik felázott sírhalomba, s találkozhat az állítólag odáig elportyázó nádi farkasokkal is.

S mintha aggodalmas gondolatára visszhangzott volna, bokor zörrent meg mellette, és egy nagytestű állat bújt ki belőle. A férfi megtorpant: vörösen izzó szemek villogtak rá, kutyáé vagy farkasé, nem tudta eldönteni. Az állat lelapult a földre, és morogva kúszott feléje. A segédlevéltáros idegesen kotorászott a zsebében, bicskját kereste, de valószínűleg nem tette el ebéd után, levéltári asztalán felejtette, a Séner-partitúrát tudta csak összetekerve, fegyverként maga elé tartani. A kutya vagy farkas odakapott a papírhengerhez, de valami riasztót orronthatott meg rajta, mert rögtön visszahőkölt, és elcsörtetett a bozótbá.

Bakó András fellélegzett: elmúlt a veszély . . .

Szárnyuhogásra lett figyelmes: madárraj szállt el fölötte, varjú formájú, de varjaknál nagyobb, fekete madarak; károgás nélkül, némán szelték a levegőt, mintha sötét vizű, széles tó tükrét hasítanák. Bakó Andrásnak úgy tetszett: tőfenéken áll, onnan bámulja a rejtélyes madarak vagy halak vonulását.

Megborzongott és keresztet vetett.

Ebben a pillanatban a ködből bizánci kupolás, ormótlan kőépület körvonalai bontakoztak ki: a Borgói mauzóleumé. E körül keringett régóta, pedig a mauzóleumtól nyilegyenes út vezetett a kápolnához. Megkönnyebbülten indult tovább, de néhány lépés után tétovázva megállt, orrához emelte a partitúrát.

Dohos porszagot várt, ehelyett fojtó tömjénillatot érzett áradni belőle.

IV.

Imrében napok óta bujkált a betegség, de míg bizonytalan volt, indítanak-e halottak napján különvonatot Dolmára, nem tört ki rajta. Mindenszentekkor még nem gyűlt össze a mozdony befűtéséhez szükséges száraz tehéntrágya és venyige, s a kisfiú, amikor ezt megtudta, teljesen megnyugodott. Az utolsó pillanatban derült ki, hogy mégis megy vonat — az ötödik óra vége felé jött érte édesanyja az iskolába —, ám ekkor már késő volt. Zúgó halántékkal állt fel a padból, alig bírt hazavánszorogni; tudta, hogy most már úgyszem hinnének neki, s keserűen megbánta, hogy nem volt kitartóbb.

Igaz, két hete titokban minden este vizes zoknit húzott lefekvés előtt, úgy ment az ágyba, s éjszaka, ha sikerült felébrednie, kilopódzott a konyhába, és lefeküdt a hideg kőre, de úgy látszik, ez sem volt elég . . . Most viszont valóban kirázta a hideg, s ha lett volna még Sárdon lázmérő, biztosan legalább hőemelkedést mutatott volna, vagy talán igazi lázat is? A kettő közti különbséget régóta tapintással állapították meg a kifinomult anyai kezek, de azok is csak „kis” lázat és „nagy” lázat tudtak megkülönböztetni: olyat, amelyet az éjszakai borogatás elmulasztott, és olyat, amihez már orvost hívtak (aki maga is csak borogatást és gyógyteákat rendelt, de a gyerek néhány napig otthon maradhatott).

Imre megtapogatta a homlokát: nyirkos volt és meleg, de „nagy” lázat csak estére várhatott, a dolmai utazást nem kerülheti el.

Márpedig attól rettegett.

Nem mintha nem szeretne volna Dolmát, ahol anyai nagyszülei és unokatestvérei éltek: nagyon is szeretett ott nyaralni. Nagyokat fürdött a Holt-Dunában, fürdés után elszaladt megnézni az őrsegváltást a Krolov-palota előtt, a többi mezítlábas utcagyerekkel együtt ámuldozott I. Cirill testőreinek aranyújtással díszített hófehér egyenruháján, kimért, méltóságteljes léptein, s mióta megtanult olvasni, csodálatos régi képesúságokat böngészett a nagyapai ház padlásán, miközben patakokban csorgott róla a veríték az izzó félhomályban, amelybe porszemek táncától rezgő, vakító sugarak fúródtak.

Nem, a nyarak ellen nem volt semmi kifogása; néha még a vízumát is meg kellett hosszabbíttatni, annyira nem kíváncszott haza, s örömmel ment át hűsvétkor is vagy karácsony másnapján.

De a halottak napi temetőlátogatástól irtózott.

Irtózott, holott mindenszentekkor most is szívesen ment ki szüleivel a sárdi Bakó-, Kardos-, Gyorsok- és Tavasz-ősök sírjaihoz. Tőlük nem félt, és Dolmán sem a Stirszy-, Petrits-, Schubert- és Beret-sírok riasztották, hanem nyolc hónapos korában meghalt ikerbátyjáié. Az is csak tavaly nyár óta, amikor egyszer összeveszett egyik unokatestvérével, s az dühében ezt kiabálta: „Bárcsak te feküdnél odakint, a Pista biztosan nem lenne ilyen gyáva szaralok!”

Imre akkor nem fogta fel teljesen a nála két évvel idősebb Laci szavait, de éjszaka rosszul aludt, és másnap kifaggatta nagyanyját a halottról. Megtudta tőle, hogy a Pista nem kopaszon született, mint ő, hanem gyönyörű aranyszőke fűtökkel, hogy éjszaka sohasem sírt, soha nem is kellett ringatni, csak feküdt ágyacskájában, hüvelykujját a szájába dugva, és mosolygott, mint egy angyal. „De hiszen angyal is lett belőle hamarosan” — fejezte be a nagymama, és könnyezve sietett ki a konyhába, hogy utánanézzzen az ebédnek.

Imrében ekkor megrendült valami, ettől kezdve szótlan, visszahúzódó gyerek lett belőle, s amikor a szünetről hazatért, tanulmányi eredménye is visszaesett.

És most megint Dolmára kell mennie, kezébe nyomták a gyertyát is, amit majd a testvérke sírján kell meggyújtani. De nem mert tiltakozni, megadóan ballagott ki az állomásra, még a fászatyor egyik fülét is elkérte. Ugyanilyen néma beletörődéssel álldogált anyja kezét fogva a peronon, míg apja leadta a fahasábokat a masinisztának (tehénük nem volt, a téli tüzelőből kellett elvenni a jegyrealót), s összeszorított szájjal szállt fel a vagonba.

A palánki határállomásig lépésben haladt a vonat, s olyan sűrű ködben, hogy még a Sió-híd rozsdás rácsszerkezetét sem lehetett látni, amikor óvatosan áthaladtak a rozszant hídon, az egykor hajókat hordozó, ma már elsőkélyesedett, békanyálás csatorna felett.

Palánkon felszálltak a despota granicsárjai, elkérték az útleveleket, majd kellemes halottlátogatást kívánva legráltak a vonatról. Parancsnokuk intett a masinisztának: tovább!

Dolmán nem várta őket senki. Imre elhárította édesanyja kezét, és előre-futott. A kijáratnál azonban megtorpant: két újságpapírral letakart holttest hevert a fal mellett, a papíron — a mellkasuk táján — átütött a vér. A restiből húzták őket oda, egyikük még görcsösen szorongatta véres pengéjű bicskáját.

— Ne nézz oda! — szólta rá Imrére az apja, és tenyerével eltakarta a gyerek szemét. — Siessünk az omnibuszhoz! — Édesanyja nem szólta, csak újra megfogta a fiú kezét, és most már nem is eresztette el, míg a hat ló vontatta, viharvert karosszériájú Ikarusz be nem gördült a falu főterére.

Itt már nem volt köd, de amikor leszálltak az omnibuszról, szemerkélni kezdett az eső.

A nagyszülőknél nem időztek sokat. Átadták ajándékaikat: kiskosár szőlőt, egy csomag pipadohányt a nagypapának, kendőt a nagymamának, megkóstolták a frissen sütött kukoricaprószát, s máris indultak a temetőbe: alig két órájuk maradt a visszaindulásig.

A temetőkapuban most is ott ült Liu Kiang-shi tajvani dandártábornok. Lehunytt szemmel, gögösen trónolt szalmaszékén; pucerje kéregetett helyette. Rajtuk kívül még tíz-tizenöt tajvani katona — az egykori helyőrség maradványa — lézengett Dolma utcáin: összeaszott, fáradt emberkék, akik már régen lemondtak róla, hogy eljön értük a negyven éve megígért csapatszállító repülőgép, és hazaröpíti őket. Azért naponta felsöpörték a futballpályát — a kijelölt leszállóhelyet —, bár a világon alig egy-két helyen emelkedtek levegőbe néhanapján a sötét hangárok mélyén porosodó gépmadarak.

Imre — szülei engedélyével — adott a pucernek egy vasgarast, és zavartan nézte, hogy az öreg szolga hálálkodva hajlong előtte. Egy pillanatig úgy tűnt, a tábornok is kinyitotta vizenyős-szürke szemét, de a kisfiú ebben nem lehetett teljesen bizonyos.

A sír előtt állva megpróbált másra gondolni: az Irokézek fia című megsárgult, töredező lapú múlt századi könyvre, melyet Bandi bácsitól kapott ajándékba, és már háromszor elolvasta; Nemes Editre, aki egy osztállyal lejjebb járt, s Imre egyszer fogócskázás közben elkapta a copfját, de megzavarodva a kislány hajának kesernyés-tiszta fakéregillatától, rögtön el is engedte, s azóta mindig kiszárad a szája, ha meglátja őt az iskola folyosóján; a számtanleckére, amit hazatérésük után még meg kell csinálnia; minden egyébre, még az őt állandóan zaklató Orbán Ferire is, csak arra a parányi holttestre ne kelljen, amely őhelyette porladozik a homokos dolmai földben, akinek a helyét ő bitorolja a világban...

Nézte a fejfát, amelyen alig látszottak már a tüzes vaspálcával beleégetett betűk: BAKÓ ISTVÁNKA ÉLT NYOLC HÓNAPOT, s míg anyja vizet töltött egy befőttesüvegbe és elrendezte benne a krizantémcsokrot, apja pedig kivette Imre kezéből a gyertyát, és meggyújtva a fejfa elé állította, ő akarata ellenére elképzelte magát „annak” a helyén, amint ott fekszik az örök sötétségben, és moccanni sem tud a szűk falárában; kiáltani szeretne, de nem bír, és úgysem hallaná meg senki; szájába sár folyik, diókoponyáján a föld mélyébe leszivárgott esőcseppek kopognak; érezte, ahogy bordáit lassan beszövik és összeropantják a gyökerek; borzalomtól tágra nyílt szeme előtt egy kígyó keskeny feje imbolyog, nyelvét öltögeti és fojtó krizantémszagot fú rá, krizantém- és gyertyaszagot, amitől felkavarodik a gyomra...

Elsötétült előtte a világ, végigvágódott a síron; esőtől felázott földdel teltek meg orrlyukai...

Csak órák múlva, sárdi ágyában tért magához, amikor édesanyja kicserélte a borogatást láztól égő homlokán.

V.

Bakó András mosolyogva lépett a kápolnába, de a gyászkoporsó és a bágyadtan pislákoló húsvéti gyertya láttán elpárolgott a jókedve.

Dusek Ernő jött elő a katafalk mögül.

— Csakhogy itt vagy! Nem követtek?

— Ugyan, ebben a ködben... Miért követtek volna?

— Azt sohasem lehet tudni — válaszolta az énektanár titokzatosan, és ajka elé emelte mutatóujját: — Pszt! Nem hallasz semmit?

— Nem — mondta nyugodtan Bakó András. — A többiek?

— Itt vagyok — zendült fel a katafalk másik oldaláról kilépő Gerenday Lajos basszusa.

— Itt vagyunk — csatlakozott hozzá vékonyabb hangon Schőner István és Szandtner Antal, akik egy sötét zugban álló padról emelkedtek fel. A két középkorú férfi úgy hasonlított egymásra, mintha ikrek lettek volna. Mindketten alacsonyok voltak, rövidre stuccolt hivatalnokbajuszt viseltek, kifényesedett fekete ünneplő volt rajtuk, jobbjukban — akárcsak Dusek és Gerenday — törös botot szorongattak.

— És Jeszenszky? És Rüll? — nézett körül a segédlevéltáros. — Nélkülük nem kezdhették a próbát.

— A próbát? — kérdezte meglepetten Dusek Ernő. — Persze, te még nem tudod... Rövidesen ők is itt lesznek. Úgy beszéltek meg, hogy egyenként és különböző útvonalakon közelítjük meg a kápolnát. Az ördög nem alszik...

Bakó András vállalat vont, de nem faggatózott: megszokta már Dusek fontoskodását. Órájára pillantott: negyed hat volt, nem is késett sokat. Odament az egyik közönséges táblaüveggel borított csúcsíves ablakhoz, nekitámasztotta a homlokát.

Időközben teljesen besötétedett, az utolsó temetőlátogatók is hazaindultak. A gyertyák kevés kivétellel tövig égtek. Végéhez közeledett a halottak napja, a gyertyák kihunyásával hamarosan megújulnak a tisztítóüzben szenvedők kínjai.

Bakó András elmosolyodott a régi babonán: nem hitte, hogy a sápadt viaszlángok bárkit is megszabadíthatnak az ünnep idejére a túlvilágon reá mért gyötrelmektől, mint ahogy a túlvilági létben sem hitt igazán... Megszólalt benne „A halál és a lányka”, dudorászni kezdett, elfeledkezve a háta mögött sustorogókról.

Halkan megcsikordult a kápolna vasajtaja: besettenkedett a kölyökképi Jeszenszky Ákos; fürgén körbejárta tekintetét, majd intett a kint toporgó Rüll Lajosnak. Rüll is beóvakodott, görnyedt hátát kiegyenesítette, és fiatalabb társát követve csatlakozott a katafalknál csoportosuló dalárdistákhoz.

Most már hatan tanácskoztak a húsvéti gyertya imbolygó fényében, csak a segédlevéltáros, aki Jeszenszkyék jövetelét nem vette észre, állt továbbra is az ablaknál, háttal nekik, és gyanútlanul dúdolgatva várta a partitúraátadás ünneplés pillanatát.

Összerezent, amikor Dusek Ernő megérintette a vállát.

— András, te vagy köztünk a legműveltebb, rád hallgatni fognak. Neked kell megszövegezned a kiáltványt.

— Miféle kiáltványt? — hökkent meg a merengéséből felriasztott Bakó András. — Azt hittem, Sényer János rekviemjét tanulmányozzuk át ma este. Tesék, itt van a kézirat! Elhoztam neked, ahogy ígértem. — Az énektanár kezébe akarta nyomni a partitúrát, de az elhárítólag hátralépett.

— A rekviem várhat, tartsd csak magadnál! Most fontosabb dologban kell döntenünk. Inter arma silent musae, azaz — tegnap korán volt, késő lenne holnap. Tovább nem tűrhetünk!

— Mit nem tűrhetünk?

— Borgói Cézár zsarnokságát. — Dusek Ernő szenvedélyesen megrázta homlokába hulló művésztincseit. — Elegünk van a kizsákmányolásból. Ha így folytatja, koldusbotra juttat valamennyiünket...

A koporsóhoz tuszkolta a vonakodó segédlevéltárost, beleállította a dalárdisták gyűrűjébe, és szónokolni kezdett:

— Barátaim! Eddig is sokféle adóteher nehezedett ránk. Telekadó, házadó, ebadó, boradó, földbérlet, jövedelmi adó, községfejlesztési hozzájárulás, védelmi adó, házasságkötési illeték, gyermektelenségi elvonás, bölcsőadó, fejadó minden családtag után, sírhelymegváltás, koporsóadó, temetkezési díj... Ez még mind hagyján! Jó, rendben van, sokba kerül az államapparátus, sokba kerülnek Lukrécia asszony toalettjei... De amit most kieszelt a főispán, az minden képzelet felülmúl. Mindannyian tudjuk már, hogy a jövő hónaptól elhalálozási adót fog bevezetni. Azzal az indoklással, hogy csak így lehet megfékezni a lakosság rohamos fogyatkozását. Ám ez merő porhintés. Az igazság az, hogy Borgói a befolyt pénzüsszegeket pandúrserege fejlesztésére kívánja fordítani...

A dalárdisták felzúgtak. Dusek Ernő felemelt kézzel csendet kért, és tovább beszélt:

— De hát kérdem én, mi szüksége van még több pandúrra, akiket mind nekünk kell majd etetnünk és ruháznunk? Máris harmincan lebzselnek körülötte, holott a közcsend fenntartásához tíz is elegendő lenne... Talán külső támadás fenyegeti szép hazánkat? Kötve hiszem! Mióta Borgói Guidó szögesdróttal kerítette be a Sárdhoz tartozó földeket, soha senki nem próbált bennünket meghódítani. Legközelebbi szomszédainkkal évtizedek óta békkességben élünk. Dolmára még vonat is jár... Nem inkább Borgói Cézár akarja-e kiterjeszteni biztonságos, jól védhető határainkat? Apjának, nagyapjának elég volt a polgármesteri cím — neki miért kellett önhatalmúlag főispánná kineveznie magát? Talán már a hajdani Dolma vármegye újraegyesítéséről álmodozik? Sürgősen cselekednünk kell, mielőtt ez a kalandorpolitika katasztrófába sodorja államunkat...

A dalárdisták ismét felmorajlottak; a meglibbent gyertyaláng fenyegető árnyakat vetített arcukra. Szorosan körülfogták Bakó Andrást, alig bírt levegőt venni. Már megbánta, hogy eljött közéjük. Nem tagadhatta, hogy sok igazság van Dusek Ernő szónoklatában, ennek ellenére — talán a túlfűtött előadásmód miatt, talán amiatt, hogy minduntalan megcsapta az énektanár-karnagy borszagú, áporodott lehelete — egyre erősödő viszolygással hallgatta.

— Vagy ott vannak az igazolványok — folytatta Dusek Ernő rövid hatáshatású szünet után. — Nem vitatom szükségességüket: személyi igazolvány és a szomszéd falvakba szóló útlevel nélkül nem lehet meglenni, bár a nemi érettségi okiratot vagy a temetőlátogatási havijegyet már feleslegesnek vélem. Még azt is kész vagyok elfogadni, hogy minden évben meg kell újítatnunk őket; sőt, abban egyenesen demokratikus tendenciát látok, hogy a főispán, hódolva a családi tradíciónak, saját kezűleg készíti az igazolványképeket. De az már tőrhetetlen, hogy adategyeztetésre berendelt lányaink, asszonyaink ki vannak téve a kéjsóvár pandúrkapitány zaklatásának. Vesszen a szoknyapecér Berkes Jenő! Le a pandúrokkal! Követeljük az elhalálozási adó eltörlését és a polgárország visszaállítását! Valamint... de hát te is mondj valamit, András, a te szavadra várunk.

— Olyan szépen elsoroltad összes sérelmünket — kezdte óvatosan Bakó András —, nem gondolod, hogy neked kellene megírnod azt a kiáltványt?

— Kérlek, Bandi bátyám! — szolt közbe Gerenday, a tagbaszakadt mészáros, aki böllérkedéssel is foglalkozott, és kedvverítő asztali rigmusok költőjeként volt közismert. — Fontold meg jól a dolgot! Mégiscsak neked van a legnagyobb tekintélyed a városban. Te ismered legjobban Sárd történetét, te bizonyítottad be, hogy a Borgóiak történelmi jogai csaláson alapulnak...

— Azt is te írtad meg — vette át a szót a komoly Szandtner Antal —, hogy Borgói Edét nem az általa győzelemre vezérelt népfelkelés állította a város élére, hanem az albán városparancsnok, akit megajándékozott nyolc-tíz éves pucér kislányokat ábrázoló fényképgyűjteményével...

— Csak te vezethetsz bennünket Berkes Jenő pandúrjai ellen — győzködté Schönér István.

— Úgy van — helyeselt félénken Rüll Lajos, és elpirult.

Társai szánakozva néztek rá: mindannyian tudták, hogy a pandúrkapitány nemrégiben elcsábította a kis szabómester feleségét. Csak azt nem tudták, hogy Rüll, aki előzőleg tíz éve nem hált már az asszonnyal, az eset óta minden este letérdepelteti őt a hálószoba közepén, részletesen meggyóntatja, majd a megaláztatástól és az aktus elbeszélésétől felkorbácsolt érzékekkel lefekszik vele — a szőnyegen teszi magáévá, akárcsak Berkes: ezzel is fokozva az együttlét önkínzó gyönyörét.

— De hát mit akartok ti éntőlem? — döbönt meg Bakó András. — Énekeljeteink inkább, legalább egy tételt vegyünk át ma este!

— Majd énekelünk, ha eljön az ideje — jelentette ki határozottan Dusek Ernő. — Most fontosabb teendők van.

— Engem hagyjatok ki belőle!

— Nem értelek, Bandi bátyám — avatkozott közbe ismét Gerenday. — Te, aki olyan bátran feltártad az igazságot, te utasítanád el a zsarnokság elleni harcot?

— Miért harcolnék én a zsarnokság ellen? Éppen elég, hogy nem veszek tudomást róla... Minden reggel bemegyek a levéltárba, végzem a munkámat, abban a tudatban, hogy bármelyik percben értem jöhetnek. De erre mindeddig nem került sor, mert a főispánt nem elégítené ki a megbüntetésem — ő arra vágyik, hogy én is leboruljak a nagysága előtt, és keressem. Ha már a szeretetemet nem kaphatja meg, beérné a gyűlölettel is, de a közönyömmel szemben tehetetlen. És nemcsak énvelem van így... Mi, sárdiak, valamennyien látszólag engedelmesek vagyunk: megpróbálunk kibújni az adók alól, de azért pontosan befizetjük őket; évente új fényképet csináltatunk egyre számosabb igazolványainkba; elnézzük a pandúrok pökhendiségét; részt veszünk az állami ünnepeken és a hálaadó istentiszteleteken — de közben mindez alig érint bennünket... Ha megadtuk a főispánnak, ami a főispáné, hazamegyünk, és ott folytatjuk, ahol abbahagytuk: dolgozgatunk a szőlőben vagy a műhelyben; szoknyák alá nyúlkalunk, és veszekszünk az asszonnyal a konyhapénzen; keresztelőt ülünk és halotti tort, egyszóval: éljük a magunk életét és fütyülünk a Borgói dinasztia nagyságára... A főispán pedig a lelke mélyén érzi ezt és fél tőlünk. Jobban fél a közönyüinktől, mintha összeesküvéseket szőnénk ellene. Ó, akkor kéjesen lecsaphatna ránk, elrettentő például fellógathatná a főkolomposokat, s miután ki-dühöngte magát, megnyugodna... De így nem tehet ellenünk semmit, és ettől elbizonytalanodik. Még egy ideig handabandázik, mindenfélét kieszel, hogy felhívja magára a figyelmet, de előbb-utóbb belátja majd, milyen szánalmasak, mennyire hiábavalóak az erőfeszítései — úgysem fogjuk sem szeretni, sem csodálni soha; jobban teszi, ha békén hagy minket... És Borgói Cézárral még ki lehet jönni valahogy. Gondoljatok arra, hogy Sárdombon boszorkányt égetnek, a bátyai sogun karóba húzatja az engedetleneket...

— Teljesen elfogadhatatlan az érvelésed — szakította félbe hidegen Dusek Ernő. — Te könnyen beszélsz, neked jól fűtött, kényelmes helyed van a vármegyeházán, és Lukrécia asszony megvéd a férje haragjától. De mi az arcunk veritékével keressük meg a kenyerünket, és megelégtünk, hogy mindig mások

élvezzék munkánk gyümölcsét... Vagy azt hiszed, olyan nagy élvezet Szandtnernek és Schönernek egész nap akták felett görnyednie az adóhivatalban, Jeszenszkynek szaros tehenek szőrét kefélni? Gerenday fülét talán kellemesen csiklandozza a disznók visítása? S én, aki sokkal többre lennék hivatott, azért vesződöm a rakoncátlan nebulókkal, hogy fillérekből tengődjem életem végéig? És ott van a szegény Rüll Lajos, akinek még a... róla nem is beszélve!... Velünk kell tartanod, mert szükségünk van a nevedre. Már nem is léphetsz vissza, mert beavattunk mindenbe... És most jól figyelj arra, amit mondok! Mi hatan úgy döntöttünk, hogy a közeli hetekben felkelést robbantunk ki a főispán megdöntésére a te vezérletteddel. Ne ijedj meg — válaszolt gúnyosan a segédlevéltáros ijedtnek vélt mozdulatára —, csak szellemi vezérletről van szó: kiáltványírás, általános irányelvek kidolgozása, tömeggyűlések levezetése... A katonai irányítás az én feladatom.

— Öngyilkosság. Fegyvereitek sincsenek.

— Majd lesznek — tüzeskedett Jeszenszky, aki legfiatalabb lévén, eddig meghúzódott a háttérben. — Addig pedig megteszi a szőlőkaró is.

— És ha nem vállalom? — kérdezte Bakó András sarokba szorítva.

— Akkor... — Dusek Ernő kiugratta törös botjából a pengét. — Magad is tudod.

Bakó András segélykérően nézett körül. De az összeesküvők rezzenetlenül álló csoportjában egyetlen részvevő szempillantással sem találkozott, még Rüll Lajos is elszántságot erőltetett magára. Megadóan hajtotta le a fejét...

Ám ekkor különös nesz hallatszott. Mintha a közelben valaki — de egészen tompán, fal vagy függöny mögött — tüsszentett volna.

— Mi volt ez? — kérdezte ijedten Rüll Lajos.

Dusek Ernő csendre intette a társaságot, és lábujjhegyen körbejárta a kápolnát. Végül megállapodott a katófalknál. Óvatosan lehúzta róla a takarót, majd Gerenday segítségével felemelte a fedelet.

A dalárdisták felhördültek. A koporsóban, amelynek szertartási célt szolgálván, üresnek kellett volna lennie, feküdt valaki.

Vajon ki lehet?

Schöner István a halott fölé tartotta a húsvéti gyertyát. A látvány mindannyiukat megdöbbenetett. Borgói Cézár titkárát, a mindig elegáns, lenyalt hajú Lugosi Bélát pillantották meg, ezúttal is frakkban, fehér ingmellényben. A titkár szeme nyitva volt, eszelős rémület tükröződött benne.

— Él — suttogetta Schöner István.

— Mindent hallott. Meg kell ölnünk! — mondta Dusek, és társaira nézett. Azok sorra bólintottak, csak Bakó András fordította el a fejét. Az összeesküvők megcsillantották töreiket.

— Ne bántsanak! Mindent bevallok — pattant fel ijedten Lugosi, de látva a dalárdisták zord tekintetét és feléje irányzott töreit, szívéhez kapott, és hőröge visszahanyatlott.

Gerenday, akinek nagy gyakorlata volt a halál beálltának megállapításában, a titkár mellkasára hajolt, s kisvártatva így szólt: — Meghalt.

— Tegyetek vissza mindent a helyére, és menjünk innen — határozott gyorsan Dusek Ernő. — Néhány napig kerüljük egymást!

Az összeesküvők némán engedelmeskedtek, majd sietve távoztak a kápolnából.

A hűsvéti gyertyának már csak csonkja pislákol, amikor a város harangjai tizenkettőt kongattak. Az első kondulásra lassan felemelkedett a koporsó fedele, a nehéz takaró lecsúszott, és kioltotta a gyertyát. Lugosi Béla felült, és vörösen izzó szemekkel nézett maga elé.

Aztán sátáni kacajra fakadt: szájából agyarként meredezett két megnyúlt, hegyes szemfoga.

VI.

Borgói Cézár türelmetlenül várta titkára visszaérkezését.

Tágas hivatali szobájában — egykor a vármegyeháza díszterme volt, ahol Liszt Ferenc is hangversenyezett — egyetlen asztali lámpa sápadt fénykörében trónolt terebélyes, barokk íróasztala mögött. Gondok felhőzték redőkbe vont, domború homlokát. Hogy nyugtalanságát elűzze, Lugosi Béla *A Borgói család története Sárd felvirágzásának tükrében* című helytörténeti munkáját olvassá, melyet hűséges titkára nem utolsósorban azért állított össze, hogy Bakó András hazug, ám közkézen forgó pamfletjét ellensúlyozza vele.

A főispán időnként felemelte fejét, s futó pillantást vetett az íróasztallal szemben álló hatalmas velencei tükörrre, amely előtt beszédeit szokta elpróbálni. Elégedetten konstataálta félhomályból előderengő, aranycirádák keretezte alakjának komor fenségét.

Ezt olvasta:

„Viharfelhők tornyosultak Magyarország egén, amikor Bürger Ádám udvari fényképész 1896. augusztus 2-án, délután öt óra tájban áthaladt a Vereckei-szoroson. Amikor már bizonyosan az éppen ezeréves fennállását ünneplő világbirodalom földjére ért, megállt, levette válláról a nehéz fényképező masinát, és hátrafordult áldott állapotban levő, de őt ennek ellenére fáradhatatlanul és bizalommal követő feleségéhez, s a pillanat ihletétől megszálltan így szólott hozzá: — Éva, ha fiunk születik, Árpádnak fogjuk nevezni.

Így is történt. Bürger Árpád, aki vezetéknevét a későbbiekben Borgóira magyarosította, már Sárdon látta meg a napvilágot. Itt szívta magába a honszeretet és szorgalom édes levegőjét, s az ő munkássága virágoztatta fel az apjától örökölt szerény műtermet, ő lett megalapozója a dinasztia jövőnd nagyságának . . .”

Borgói Cézár büszkeségtől dagadó kebellet olvasta e felemelő sorokat, de örömebe ürom vegyült, mert eszébe jutott a Bakó András által összetákoltt íromány — *Sárd egykori megyei város monográfiája* — mindezzel ellentétes verziója. Előkotorta fiókjából a gyalázkodó fércművet, amelyről titokban másolatot készíttetett, és kinyitotta a megfelelő fejezetnél:

„Kutatásaim során olyan feltétlen hitelt érdemlő dokumentum birtokába jutottam, amelyből egyértelműen kiderül, mennyire megalapozatlan a Borgói dinasztia hivatalosan propagált eredetlegendája, mely szerint a család ősapja a Vereckei-szoroson keresztül lépett az akkortájt nemcsak létező, hanem némi világpolitikai jelentőséggel is bíró Magyarországt területére.

Az ugyan helytálló, hogy a Borgóiak, illetve akkor még Bürgerek 1896-ban érkeztek a Kárpát-medencébe, csak éppen nem a feltételezett helyen és időpontban. A valóságban Bürger Ádám és felesége ^{apjának} elején, még pontosabban Szent György éjszakáján kelt át a Borgói-hágón, amint ez Jonathan Harker londoni ügyvéd útinaplójából napnál világosabban kitetszik.

A napló eredeti kéziratát egy Sárdon hosszasan idéző angol főnemes, lord Ruthven adományozta a levéltárnak, hálából a szíves vendéglátásért, amelyben

elődöm, Obri levéltáros házában része volt. (Adataim szerint Obri bájos húga házasságot kötött a lorddal, s együtt utaztak tovább Athénba.)

Jonathan Harker feljegyzéseinek ide vonatkozó része az alábbiakat tartalmazza:

»Kísérőim elbúcsúztak tőlem, mondván, hogy útjuk sietős, és semmiképpen sem várhatják be ezen az Istentől elátkozott helyen az éj leszálltát. Ha Drakula gróf kastélyába akarok eljutni, ám tegyem, de ők semmiképpen sem időznek itt addig, míg a gróf fogata értem jön, hiszen Szent György éjszakája következik, s ilyenkor a gonosz lelkek csapatostul járnak a Borgói-hágón.

Így hát leszálltam, és vártam. Már teljesen besötétedett, amikor mozgásra lettem figyelmes, de nem fogat érkezett, hanem két nyomorúságos kinézetű emberi alak: egy férfi és egy asszony közeledett felém, a férfi valami otromba szerkezetet, áldott állapotban levő asszonya hatalmas, piszkos batyut cipelve.

Amikor mellém értek, a férfi illemtudóan köszöntött, és a Besztercére vezető utat tudakolta tőlem. Megmutattam nekik, s lelkükre kötöttem, hogy siessenek fedél alá jutni, mert az asszonykának — s magzatának különösen — ártalmára szolgálhat a leereszkedő éj hidege. Némi pénzzel elláttam őket, mire a férfi, zsiros kalapját melléhez szorítva, hosszasan hálálkodott, és egy szintúgy zsiros, szakadozott névjegyet nyújtott át melyen cirkalmas betűkkel ez állt:

BÜRGER ÁDÁM

fotográfusmester

Színezett portrék, esküvői képek, gyermekfelvételek
művészi kivitelben

HÁZHOZ MEGYEK!!!

Alig volt időm átfutni a fura névjegyet, midőn felhangzott a várva várt fogat kerékcörgése. Négy pompás fekete paripa vontatta hintó állt meg mellettünk; tagbaszakadt, hosszú, barna szakállú kocsis ugrott le a bakról, s ránk vetette vörösen izzó tekintetét.

— Jonathan Harker, ha nem csalódom. És kísérői?

— Ó, nem, nem — szabadkozott a fotográfus —, mi épp csak erre jártunk. Am ha méltóztatnék az úrnak egy tökéletesen élethű portrét csináltatnia magáról, a legnagyobb örömmel állnék rendelkezésére. — Azzal újabb koszos névjegykártyát halászott ki a zsebéből, és rá akarta tukmálni a kocsisra.

De az indulatosan lökte félre a kezét, és megragadta a poggyászatot: — Drakula gróf várja önt, fiskális úr.

— Ti pedig tisztuljatok innen, barátocskáim — fordult a megszeppent házaspárhoz. — A ti időtök még nem érkezett el...

Felsegített a hintóba, ő maga visszaült a bakra, és a lovak közé csapott. «Jonathan Harker ezen naplójegyzete minden kétséget kizáróan bizonyítja...»

— Borgói Cézár dühösen toltá félre a rágalmaktól hemzsegő szennyíratot. Ámbár az, amit eddig olvasott, szinte talpnyalásnak tűnik az utána következőkhöz képest...

Bakó András monográfiájának a Borgói dinasztjáról szóló fejezetében a továbbiakban pimaszul érdekházasságnak nevezi azt a frigyét, melyet Borgói Árpád a konkurens Deutsch család púpos, kanccsal, nyúlszájú, de egyébként elbűvölő leányával kötött s ezáltal megszerezte a városka fényképészeti monopóliumát. Eltúlozza a múlt század derekán bekövetkezett visszaesést, s lekicsinyli a hetvenes évek fellendülését. A tényeket eltorzítva, a teljes erkölcsi lezüllesztés koraként jellemzi a világháború nehéz évtizedeit, amikor a Borgóiak, úgymond,

buzgón fényképezték a megszálló hadseregek tisztjeit és légénységi állományát, és megtollasodtak, miközben a város többi lakója tönkrement. Kemény szavakkal ostorozza a polgármesteri széket elsőként birtokba vevő Borgói Edét, aki, szerinte, az albánokat és a luxemburgiakat egyaránt kiszolgálta, s míg a hódítók előtt hason csúszott, polgártársaival szemben dölyfös és kegyetlen volt. Egyedül Borgói Guidó érdemeit ismeri el — a környékbeli kisállamok vezetői között ő volt az, aki először dobta papírkosárba felbontatlanul az akkor még hivatalban levő központi kormány kétségbeesett-kérlelő leiratait, s ezzel a cselekedetével kinyilvánította a Sárdi Szabadkőztársaság függetlenségét. Az ő jelentőségét viszont erősen eltúlozza a Borgói Cézár tágabb horizontú politikája iránt kevés megértést tanúsító segédlevéltáros, nem úgy, mint a mélyebb összefüggéseket feltáró, előítéletektől mentes gondolkodású Lugosi Béla... Igaz is, hol késlekedik Lugosi?

A főispán órájára nézett: — „Két perc múlva éjfél, és a titkárom még mindig nem jött jelentést tenni. Hivatnom kellene Berkest...” — Már a csengő után nyúlt, amikor hirtelen különös, nyomasztó érzés kerítette hatalmába. Mint ha szárnyzuhogást, lopakodó lépteket hallott volna... Hogy szorongását enyhítse, felállt, és járkálni kezdett.

Úgy tetszett, a hatalmas terem falai összeszűkültek, s azzal fenyegetik, hogy agyonszorítják. Fuldoklási roham tört rá, meg kellett lazítania a nyakkendőjét. Az ablakhoz ment, hogy nagyot szippantson a csípős éjszakai levegőből.

Ebben a pillanatban megkondultak a vármegyeházával átellenben álló belvárosi templom harangjai. Tizenkét komor harangütés jelezte, hogy halottak napja véget ért, s a gyászünnep után ismét munkanap virrad Sárd lakóira. A szőlősgazdák meglátogathatják pincéjüket és ellenőrizhetik, mennyire forrt ki az újbor; fűrészszivítás és kalapácscsattogás veri fel a műhelyek csöndjét; újra megélenkülnek az irodák, könyökvédős hivatalnokok hajolnak aggodalmasan a főispán kézjegyére váró akták fölé; az iskolában a Borgói dinasztia elhunyt és élő tagjainak lelkiüdvéért elmondott imával folytatódik a tanítás, amely másodikán sem szünetelt, de a holtakról való megemlékezés jegyében telt el. A derék pandúrok is aranyszínűre cserélhetik a fekete kardbojtot...

Borgói kissé elhúzta a nehéz bársonyfűggönyt, kinyitott egy ablakszárnyat, és kihajolt az éjszakába...

A tér kihalt volt, a bolond öregasszony sem üldögélt a templomlépcsőn; a közvilágítást erősítő, fehérre meszelt törzsű fák sápadtan derengtek a közjük függesztett olajlámpások gyöngé fényében. A vármegyeháza előtt félárbocra eresztett állami zászló meg-meglebbent, ha egy-egy denevér, szárnyával szinte súrolva, elröpült mellette. A köd már felszállt...

Három halk koppanás hallatszott a terem mélyéből, a titkos oldalajtó felől. Borgói Cézár visszasiettet íróasztalához, méltóságteljes tartással elhelyezkedett bordó plüssel bevont, öblös karosszékeben, és csak ezután válaszolt titkára beocsátást kérő kopogtatásjelére: — Szabad!

Hangtalanul nyílt az ajtó, belépett Lugosi. Frakkjából előfehérülő ingmellénye mintegy fénybe vonta csontos, vézna arcát, s bár a teremben csak az asztali lámpa égett, és az ajtó tíz méternyire volt a főispán íróasztalától, a titkár alakjának kontúrjai, zöldesfehér derengéstől övezve, élesen elváltak a félhomálytól; mintha szeme is lángban állt volna: parázsló tekintete megmagyarázhatatlan borzongást keltett Borgóiban.

A titkár nesztelen léptekkel közeledett, ajkait keményen összeszorította.

— Nos hát, Lugosi — szólalt meg a főispán határozottnak szánt, de valahogy vékonyra sikeredett hangon —, kihallgatta az összeesküvőket?

— Igen, főispán úr — mondta a titkár, bal kezét arca elé emelve.

— Ugye, jól sejtettem, nem dalárdapróbára gyűltek össze?

— Nem, főispán úr — mondta Lugosi, száját tenyere mögé rejtve, és folytatta a közeledést.

— Bakó András köztük volt? — kérdezte Borgói, s hangja megbicsaklott.

— Igen, főispán úr — válaszolta Lugosi, már csak két-három lépésre az asztaltól.

— Ne álljon az orrom elé, inkább vegye el a kezét a szája elől! Alig hallom, amit mond. És ne úgy kelljen minden egyes szót kihúznom magából — elégedetlenkedett a főispán, de szava elakadt, mert pillantása a tükörre tévedt, amelyben — bár bizonytalanul — látni lehetett az íróasztalt és az ő, lámpától megvilágított férfias alakját, ám a közvetlenül előtte álló titkárból nem látszott semmi.

— Menjen csak arrébb! — intett Lugosinak, s az engedelmesen tett néhány lépést jobbra, majd — az újabb intést követve — balra, azonban a furcsa optikai jelenség nem változott. Borgói Cézár szívét jeges ujjakkal markolászta a rémület, de nem mutathatott félelmet beosztottja előtt, ezért megpróbált úgy tenni, mint aki semmi különösöt nem tapasztalt, s ráreccsent Lugosira:

— Beszéljen már! Elvesztette hangját a koporsóban? Ugye, remek ötlet volt, hogy ott bújtattam el? — kérdezte, a bizalmasainak tartogatott kedélyes hangvételre váltva.

Lugosi bólintott.

— Bocsásson meg, főispán úr — suttogta kisvártatva rekedten —, azért takarom el a számat, mert kissé megnáthásodtam a hideg kápolnában, és nem akarom megfertőzni a főispán urat. Ezért engedje meg, hogy zsebkendőmet magam elé tartva tegyek jelentést! — Azzal előhúzta kifogástalan tisztaságú díszzsebkendőjét, és az arcára terítette. Majd így folytatta:

— Jelen voltak Dusek Ernő, Gerenday Lajos, Szandtner Antal, Schőner István, Jeszenszky Ákos, Rüll Lajos...

— És Bakó András?

— Természetesen ő is. Valami régi partitúrát hozott, eleinte nem is vett részt a többiek tanácskozásában. Azok ónélküle állapodtak meg abban, hogy kiáltványt íratnak vele, amelyben követelik az elhalálozási adó visszavonását, Berkes Jenő menesztését és a pandúrsereg helyett polgárőrség felállítását... — Elhallgatott.

— Folytassa! — sürgette Borgói, akiben forrt a düh, és alig bírta túrtöztetni magát, hogy azonnal fel ne lárμάzza a pandúrokat. Kezébe vette papírvágó kését, azzal játszadozva próbálta leplezni izgatottságát, s közben a tükör rejtélyéről is megfeledkezett.

— Dusek Ernő javaslatára Bakó Andrást választották meg a közeli hetekben kirobbanó felkelés vezérének, mert neki van a legnagyobb tekintélye a városban, ő ismeri legjobban Sárd történetét, s egyedül ő tudja bebizonyítani, hogy a Borgói dinasztia történelmi jogai csaláson alapulnak...

Borgói Cézár megdöbbenve nézett titkárára, aki indulat nélkül, a zsebkendőtől tompított, fakó hangon adta vissza az összeesküvők szavait, melyek őt magát is személyében sértették.

— És te mindezt meg tudtad állni szó nélkül? — pattant fel Borgói, és vég-sőkig felzaklatva járkálni kezdett. A helyén cövekként álló Lugosi illemtudóan mindig abba az irányba fordította tekintetét, amerre főnöke elhaladt. — Kibir-

tád, hogy ne tiltakozz mindezen galádságok ellen? Férfiasan tűrtél, hogy szent küldetésed titokban maradjon?

— Nem, főispán úr.

— Hogyhogy? — tántorodott meg Borgói. — Elárultad magad?

— Igen, főispán úr — felelte nyugodtan a titkár. — Tüsszentettem, és ez a vesztemet okozta.

— A vesztedet? Miért, mit tettek veled? Hiszen itt állsz előttem épen és egészségesen, ha a náthádat nem számítom.

— Amikor lerántották rólam a koporsófedeleit, szörnyethaltam az ijedségtől.

— Mi-micsoda? — hápogott Borgói Cézár. — Miket fecsegsz összevissza? Talán te is átálltál hozzájuk, és gonosz tréfát üzetsz velem?

— Nem, főispán úr — mondta Lugosi Béla, és elvette arcáról a zsebkendőt. Szeme vörösen izzott, vértelen ajkai szétnyíltak, s látni engedték fogsorát, amelyből szikrázva nyúltak ki hosszú szemfogai. — Meghaltam, és feltámadtam, amint éjfél kongattak a harangok. Alig néhány másodpercbe telt, hogy denevérré változva idrepüljek önhöz, és jelentést tegyek. De már elvégeztem feladatomat: az utolsót, amely az élők világához kötött, és többé nem parancsolhatok szomjúságomnak. Ön az első emberi lény, aki utamba került, így hát lehetetlen a rangjának kijáró tisztelettel viseltetnem ön iránt. A vérét akarom!

Borgói riadtan hátrált asztala felé az égő tekintetű örült elől. Fel akarta kapni a papírvágó kést, hogy védekezésül maga elé tartsa, de amikor hátranyúlt, lesodorta a lámpát.

Sötétség borult a teremre.

Lugosi Béla megragadta a főispánt, és karjai véznaságát meghazudtoló acélos erővel magával rántotta a szőnyegre a behemót férfitestet.

— Ezért felelni fog — hörögte Borgói Cézár, elkábulva a titkára hajából áradó brillantinszagtól.

Aztán már csak annyit érzett, hogy két tűhegyes fog mélyed a nyakába, és elvesztette az eszméletét.

VII.

Borgói Cézár holttestét Berkes Jenő találta meg reggel hét óra három perckor, amikor — többszöri hiábavaló kopogtatás után — benyitott a díszterembe, hogy jelentést tegyen az előző nap közcsendet érintő eseményeiről. — „November másodika teljes nyugalomban telt el, halottak napja alkalmából rendezárasokkra nem került sor...”

A főispán íróasztala előtt hevert az irodája egyik ékességül szolgáló afgán szőnyegen; nyitva maradt szemében határtalan rémület tükröződött. Lövéstől származó vagy szúrt sebnek nem volt nyoma rajta. Fojtogatásra nem utalt semmi jel...

A kapitány hívatta Sigora doktort, aki hosszas vizsgálódás után a vállát vonogatta, s végül gutaütést állapított meg a halál feltételezhető okául. Berkes Jenő hírzárlatot rendelt el, ennek ellenére a városban egy óra múlva már mindenki tudta, hogy Borgói halott, titkára pedig eltűnt.

A főispánt irodájában — a vármegyeháza legnagyobb helyiségében — ravalozták fel; Berkes fekete dolmányba öltözött pandúrt állított eléje gyászörtségbe. Lukrécia asszonyt, aki tizenegyig szokott aludni, egyelőre nem zavarták fel a szomorú hírel. Berkes Jenő, miután megszervezte az épület védelmét, kihirdette a rendkívüli állapotot, és valamennyi nélkülözhető pandúráját szétküldte, hogy minden gyanús személyt hozzanak be a kapitányságra.

A letartóztatások, melyek gyakorlatilag az egész fegyverfogható civil férfilakosságra kiterjedtek volna, eleinte simán folytak. Bakó Andrást a vármegyeháza kapujában fogták el, amint gyanútlanul munkahelyére igyekezett; Rüll Lajos, a púpos szabómester sem tanúsított ellenállást — remegő lábbal kelt fel a rozoga Singer varrógép mellől, csak azt az egyet kérte, hogy feleségének kiadhassa még a jövő heti konyhapénzt a gombosdobozból, ahol elzárva tartotta. Azonban amikor a Mutschenbacher vendéglőben poharazgató Gerenday Lajos kezére is rá akarták tenni a bilincset, az izmos férfiú szétütött a pandúrok között, s az ivócimborák csatlakoztak hozzá.

Dusek Ernő a tanári vécé ablakán kimászva nyert egerutat, s bottyánhegyi prэшháza felé szaladva összecsdítette a szőlősgazdákat, akik földjükből kihúzott karókkal hadonászva követték.

Megbolydult a város. Pándzsótól Csatárig, a Benedek szurdiktól Parásztáig minden épkézláb férfi kapát, kaszát ragadott, és rohant a rabok kiszabadítására. Jelmondatokat harsogó, feldühödött tömeg özönlött a Borgói térre.

A helyzet hamarosan válságosra fordult.

A pandúrok mordályaikkal egy ideig távol tudták tartani a zendülőket, de másfél óra elteltével beszorultak a vármegyeházába, a kaput is csak az utolsó pillanatban sikerült bereteszlni. A felkelőknek nem voltak lőfegyvereik, ám felborított szekerekből, kocsaasztalokból, sodronyos vaságyakból sebtiben összehordott barikádjuk mögül és a téren szétszórtan álló fák fedezékéből valószínűsége közepesen zúdítottak a védekezőkre. Sorra törtek be az ablakok, üveg-szilánkoktól sebzett, jajgató pandúrok fetrengtek a padlón.

Berkes Jenő már-már úgy határozott, hogy galambpostán felmentő csapatot kér a dolmai despotától, akivel Borgói Cézár néhány hónapja megneemtámadási és kölcsönös segítségnyújtási szerződést kötött. El is indult a padlásra, de félúton megtorpant: eszébe jutott, hogy I. Cirill a segítség ürügyén esetleg Dolmához csatolná Sárdot, ahol pedig ezentúl neki, Berkes Jenő pandúrkapitánynak kell gyakorolnia a főispáni hivatalt is, tekintve, hogy Borgói nem hagyott fiúutódot maga után. „Pandúrparancsnok és főispán egyszemélyben, nem rossz!” — gondolta, miközben visszatért a díszterembe, és a percnyi fegyvernyugvást kihasználva, odaállt a gazdátlanul maradt tükör elé. — „Idővel az apátplébános helyét is elfoglalhatnám, hiszen az öreg napjai meg vannak számlálva. Ezzel egy kézben összpontosítanék minden egyházi és világi hatalmat...” — Felélénkült gondolatmenetét hangos csörömpölés zavarta meg: gyermekfej nagyságú kődarab zúzta szét a felbecsülhetetlen értékű velencei tükröt. Ijedten ugrott félre — kis híja volt annak, hogy nem őt érte halálos ütés.

— Kergessétek el a csöcseléket! — parancsolt rá a már-már meghátráló pandúrokra. Pisztolyából ő maga is leadott néhány lövést a vármegyeházát megrohmozó tíz-tizenöt fős csoportra, s miután bátorságával példát mutatott elcsüggedt embereinek, sürgősen távozott a hátsó szárnyban levő irodájába, melynek ablakai a belső udvarra nyíltak.

Ott már kétségbeesetten várta Borgói Lukrécia, aki hiányos reggeli toalettben, betcsavart hajjal menekült el a térre néző lakosztályából.

— Még a gyászruhát sem volt időm felölteni — panaszkolta a szépasszony, és kacéran elővillantotta hónál fehérebb combjait a hanyagul begombolt köntös alól. — Könyörgök, teremtsen rendet! Nem leszek hálátlan...

Berkes Jenő eddig — ki fejtí meg a női szív rejtjelmeit? — hiába környékezte a kegyeit amúgy könnyen osztogató Lukréciát; ezért most, megszedülve a váratlan felkínálkozástól, merész cselekedetre szánta el magát.

Elkérte az özvegy könnyáztatta zsebkendőjét, ismét a díszterembe sietett, és a fehér kendőt lobogtatva kiállt az egyik üvege vesztett ablakba.

A barikád tetején, egy ólajtó oltalmában ágáló Dusek Ernő, méltányolva a tárgyalási szándékot, visszarendelte harcosait, akik — fittyet hányva a puska-golyókra — már a kaput döngették.

— Polgártársak! Drága sárdi testvéreim! — kezdte a kapitány reszkető, de aztán egyre ércesebbé váló hangon. — Kérlek benneteket, térjete meg otthonaitokba! Ígérem, senkinek egy hajaszála sem görbül meg, aki idejében leteszi a fegyvert. Sérelmeiteket rövidesen orvosolni fogjuk. A közeljövőben különbizottság alakul a dicstelen véget ért zarnok és hitvány lakája, Lugosi Béla törvénytársainak kivizsgálására. A bizottság munkájában a ti képviselőitek is részt vehetnek. De mindenekelőtt a várható felelősségre vonás elől megszökött Lugosit kell kézrekerítenünk, s ehhez a ti segítségeteket kérem . . . Ígérem, ezután minden megváltozik. Ritkábban újítjuk meg az igazolványokat — nem lesz szükség annyi fényképezkedésre. Mérsékelni fogom a rátok nehezedő adóterheket, a Borgói által tervezett elhalálozási adó pedig egyáltalán nem kerül bevezetésre . . .

— „Nem hiszünk neked, Berkes Jenő!” „Takarodj a vármegyeházáról a pandúrjaiddal együtt!” „Arról beszélj, mit tettél az asszonyainkkal!” „Elegünk van belőled, kiskorúak megrontója!” „Le minden adóval!” „Szabadságot Bakónak és Rüllnek!” — röpködtek a kiáltások mindenfelől, s nyomatékkal egy-egy kódarab is elsüvített a pandúrkapitány füle mellett.

— Polgártársak, komoly dolgokról van szó! Több önmérsékletet várok tőletek. Ha befejeztem, nem bánom, megkövezhettek — próbálta Berkes Jenő leszerelni a népharagot —, de előbb hallgassatok végig!

Dusek intésére abbamaradt a hajigálás, és Berkes folytathatta:

— Hígyétek el nekem, Sárd polgárai, ezúttal nem babra megy a játék. A haza sorsa forog kockán. Talán azt akarjátok, hogy jó barátoknak álcázott ellenségeink kihasználják a nálunk eluralkodott zúrjavart, és porba tiporják az őseink vérével megszentelt szabadságot?

— Hazugság! — üvöltötte Dusek Ernő, teljesen kikelve magából. — Nincsenek is ellenségeink. Éppen Berkes Jenő az, aki világéletében lábbal tapodta a szabadságjogokat. Eddig a zarnok talpát nyalta, minden szeszélyét vakbuzgón teljesítette, és most ő maga akar a nyakunkra telepedni . . .

— Várjatok csak! — rázta öklét a vérig sértett pandúrkapitány az újból mozgolódni kezdő felkelők felé. — Még nem mondtam el mindent. Vegyétek tudomásul, hogy ha nem szüntetitek be a törvényes államrendünk ellen folytatott harcot, kivégeztem foglyul ejtett vezetőiteket: Bakó Andrást és Rüll Lajost.

A fenyegetésnek megdöbbenő hatása volt.

Hirtelen csend támadt, akkora, hogy még a kapualjából leskelődő, otthonról ellögtött gyerekek szipogását is meg lehetett hallani. A végletesen felizgatott, de alapjában véve jámbor, békeszerető sárdiak egymásra néztek, és lassan elindultak hazafelé. Nem akarták, hogy a köztisztületben álló segédlevéltáros és a gyámoltalan, kis szabómester meghaljon miattuk. Dusek és Gerenday hasztalan igyekezett maradásra bírni őket.

Csak tíz-egynéhány lelkes ifjú és a dalárdisták tartottak ki a harc folytatása mellett. Dusek Ernő megfigyelőt küldött a templomtoronyba, ahonnan a pandúrok minden mozdulatát szemmel lehet tartani, őrszemeket állított a barikád mellé, majd szűkebb vezérkarával átvonult a Mutschenbacher vendéglőbe, hogy megbeszéljék a holnapi haditervet.

Berkes Jenő fellélegezve lépett el az ablaktól, de megkönnyebbülése nem tartott sokáig — érezte, hogy a forradalom tüze csak lelohadt, a hamu alatt tovább parázslík, és bármikor újra lángtengerbe boríthatja a Sárdi Köztársaságot. Így hát jobbnak látta, ha mégiscsak üzen a despotának . . .

Felment a padlásra, ám a galamboknak hűlt helyük volt — valószínűleg a csatazaj riasztotta el őket.

A pandúrkapitány balsejtelmeiktől gyötörve tért vissza őrhelyére.

VIII.

Imre egész éjszaka lázasan hánykolódott, édesanyja óránként cserélte rajta a borogatást. Reggel azonban neki is munkába kellett mennie; a kisfiú egyedül maradt. Elgyötörtlen feküdt ágyában, a melléje kikészített ételhez nem nyúlt. Csak bámulta a leszaladt redőnyön átszűrődő fénysugarakat, melyekben porsemek milliói táncoltak. Szüntelen áramlásuk egy ideig szórakoztatta, majd elálmosította . . .

Álmában a dolmai ház padlásán ült és a régi újságok között kotorászott. Többnyire képes hetilapok voltak, még a XX. századból. Csodálatos dolgokat lehetett látni bennük. Ezüstösen csillogó repülőgépeket, melyek egykor büszkén szelték a levegőöveget, de ma már sokan a létezésükben is kételkednek; élükre állított gyufásdobozokhoz hasonló, lapos tetejű magasházakat, tíz-tizenöt emeleteseket, sőt, nagyobbakat is — és nem kiéve és elhagyatva, mint manapság, hanem épen, színes ablakfüggönyökkel, világító betűs feliratokkal a tetőn és a földszinti üzletek árúkkal zsúfolt kirakata felett. Ezekben a házakban emberek laktak annak idején; sebesen suhanó, diófaburkolatú liftek szállították őket lakásaikba, melyek tele voltak a legkülönbélebb rendeltetésű gépezetekkel: az egyik kimosta a szennyest, aztán kicsavarta, s talán még a drótra is felaggatta a tiszta ruhát; a másik elefántormány-szerű nyúlványával felszívta a port a szőnyegekről; a harmadik zenét sugárzott (igaz, ilyesféle szerkezete Bandi bácsinak is van a levéltárban); a legelképesztőbb negyediken pedig meg kellett nyomni egy gombot, s akkor varázsablak fénylett fel rajta: távoli tájak és emberek jelentek meg az ámuldozó nézők szeme előtt . . .

Különböző márkájú automobilon is gyakran előfordultak a képeken: teljesen újak, frissen dukkózva, visszapillantó tükrökkel és lökhárítókkal felszerelve, egyetlen horpadás nélkül. Mulatságos volt összevetni velük Borgói Cézár ütöttkopott Opel Rekordját, amely csak vasárnaponként gördült ki a garázból, és a silány, de drága áron messzi földről hozatott műbenzintől köhécselve, bűzös füstfelhőt vonszolva maga után, gumiabroncs helyett rongyokba bugyolált kerekekkel végigzörgött Sárd utcáin . . .

De találni lehetett a padláson felhalmozott újságokban rémíztű, őskori fegyvereket is: tankokat, ágyúkat, hadihajókat, s félelmetes, szivar alakú érc kígyókat, amelyek mindegyike egész városokat döntött romba egy másodperc alatt. Imrétől mindig elszállt az irigység, ha ezekhez lapozott — mégiscsak jó, hogy nem abban a szörnyűséges korban született . . .

Változott az álom színhelye: a kisfiú a dolmai temető bejáratánál állt, az öreg tajvani tábornok előtt, aki most igazán kinyitotta a szemét, és őt nézte. Tekintetében szomorúság volt és sóvárgás, amit a gyerek nem érthetett, de érezte, hogy valami nagyon távoli, elérhetetlen dolognak szól. „Te lenni jó fiú” — suttogta a tábornok, és kinyújtotta száraz, ráncos kezét; bütykös ujjai hosszúra növesztett, begörcbült, fekete körmökben végződtek. Imre könnyezve tartotta

oda fejét a simogatásnak, de az aggastyán váratlanul torkon ragadta: karmai vérző csikokat húztak a fiú gyenge nyakán. Imre kétségbeesett erőfeszítéssel tépte ki magát a szorításból, és zokogva rohant szülei után. De azok eltűntek valahová...

Amikor felébredt, a hatalmas termetű, jóságos Sigora doktor rezes orrát pillantotta meg maga fölött.

— Jól van, jól van, nincs itt semmi hiba — dörmögte az orvos. — Pár nap múlva kutyabajod. Beadok neked egy csipetnyit abból a jó kis porocskából, amit a gádorosai javasasszony küldött. Attól hamar rendbe jössz. De vedd be gyorsan, mert sietnem kell! Várnak rám a sebesültek.

— Miféle sebesültek? — kérdezte a kisfiú, de a doktor bácsi csak a fejét csóválta, és egy pohár víz kíséretében lenyelette vele a keserű, penészszagú orvosságot. Imre erőtlően hanyatlott vissza a párnára...

Lecsukódó szemhéja mögött újra megkezdődött az álmok kavargása. Denevérek röpködtek ki az egyik lakótelepi ház ablakain, melyek üvege már régen szilánkokra tört. A denevérek füttyögve keringtek az alkonyati égen; ő a fal tövéből nézett fel rájuk, s bár tudta, hogy csak rovarokra vadásznak, mégis babonás félelemmel követte szálldosásukat; attól félt, hogy belekapaszkodnak a hajába, magasba emelik, és elviszik rejtekhelyükre: a düledező épület sötét lift-aknájába...

Aztán a dolmai vasútállomás elé kitett holttesteket látta ismét. Az egyik hirtelen megrándult, és bicskáját a másikkra terített újságpapírba döfte. Azonban válaszul röhögés hallatszott, és egy hatalmas, kiterjesztett szárnyú denevér röpkült ki a papír alól...

Imre csak sötétedéskor tért magához, amikor szülei hazaérkeztek. Apja felfelszisszent a fájdalomtól és a pandúrokat szidta; az anya csitította, míg ijedten keresgélt valami tiszta ruhadarabot, hogy átkösse a férfi vállsebét.

Aztán Imre ágyához ült, és szelíd erőszakkal megetette a bágyadtan ellenkező gyereket.

IX.

Másnap reggelre eltűnt Borgói Cézár teteme, az őrizetére kirendelt pandúrt pedig holtan találták a ravatal mellett.

Az őr nyitott szemében, kitágult pupilláiban megüvegesedett a borzalom, s ugyanez tükröződött eltorzult arcvonásain. Kétségtelenül gyilkosság áldozata lett. A merénylő, vagy merénylők — talán indokoltabb a többes szám használata — az ostrom során megsérült ablakok valamelyikén mászhattak be, kijátszva a homlokzati szobákban elhelyezett őrszemek éberségét; de hogy mi céljuk volt a főispán holttestének elrablásával? — ezt a kérdést egyelőre senki sem tudta megválaszolni. Maga Berkes Jenő sem, aki fogvacogva járkált föl-alá a fűthetlenné vált teremben, s időnként kipislantott a térre: nem tapasztalható-e valamiféle mozgolódás?

De a barikád csendbe burkolózott, bár gyanítható volt, hogy a lázadók továbbra is megfigyelés alatt tartják a vármegyeházát. Korai lenne még az ostromzárát feloldottnak tekinteni. Különösen most, az éjszaka történetek után... „Nyilvánvalóan Dusek Ernő keze van a merényletben” — töprengett Berkes Jenő. — „Ám, ha így áll a dolog, miért nem jelentkezik a követeléseivel? Feltehetőleg bebörtönzött cinkostársaira akarja a főispán hulláját kicserélni. Ám abból nem eszik...”

Így füstölgött magában a mindenre elszánt pandúrkapitány, aki az éj folyamán, a vártnál is ragyogóbb szeretőnek bizonyult Lukrécia karjaiban több ízben szent ígéretet tett, hogy a végsőkéig ki fog tartani. Ezt az ígéretét bizonyára beváltja majd — más választása úgysem maradt!

„Én meg éppen erre az ügyefogyott Bátai Zsigmondra bízom a ravatalt!” — folytatta a tépelődést Berkes Jenő. — „Már régen nyugdíjba zavartam volna, ha elég emberem lenne... S a legfurcsább az egészben, hogy — akárcsak a főispánon — rajta sem találtunk külsérelmi nyomokat. Talán ő is gutaütéstől patkolt el?”

Odament a halotthoz, lehajolt hozzá, és még egyszer alaposan szemügyre vette. Két parányi, fehér szélű sebhelyet fedezett fel a nyakán — mintha tühegyes fogak martak volna bele...

„Mi lehet ez? Patkányharapás?” — törte a fejét a kapitány. — „Könnyen lehetséges; a vármegyeházán hemzsegnék a patkányok. De ezzel a gyilkosság rejtélyére még nem derült fény. A patkányok élő emberre nem támadnak, csak a már holtan heverő Bátait harapdálhatták össze. Meg kell nézetnem Sigora doktorral...”

Parlamentert küldött a felkelőkhöz, akik közben ismét kezdtek gyülekezni. Még nem nagyon mertek előbújni a barikád mögül, de a karnagy-népvezérnek, úgy látszik, sikerült újabb harcosokat toboroznia a tegnapi szétszéledtek helyébe.

A fehér zászlóval közeledő parlamentert a lázadók lefogták, megkötözték, átkutatták a zsebeit, ámde rövid tanakodás után útjára engedték. Dusák Ernő úgy döntött, humánusabb lesz ellenfeleinél, akik tőle biztosan megtagadták volna az orvosi segítséget.

Sigora doktor megint sokat hümmögött, majd karját széttárva közölte, hogy minden jel szerint szívroham terítette le Bátai Zsigmondot. Hiába, ebben a hajlott korban már a legkisebb izgalom is végzetes lehet. S az elmúlt nap igazán bővelkedett izgalmakban!! Az orvosnak feltűnt a pandúr és a főispán nyaksebének hasonlatossága, de mivel Borgói Cézár sérülésének előzőleg nem tulajdonított jelentőséget, most is hallgatott az észleletről Berkes Jenő előtt. Csupán azt tanácsolta, hogy állítsanak fel patkánycsapdákat az épületben.

A doktor távozását követően Lukrécia asszony rontott be a díszterembe, és az üres ravatal láttán ízléstelen jelenetet rendezett. Sikoltozott, a padlóhoz verdeste magát, azonkívül nyomdafestéket nem tűrő, s így általunk mellőzött szidalmakkal illette a pandúrok parancsnokát, akinek, az özvegy szerint, csak azon jár az esze, hogy minél több tisztességes nőt megszédítsen, és az ágyába hurcoljon; ugyanakkor legelemibb kötelességéről is megfeledekzik: mindenekelőtt arról, hogy az ő áldott emlékezetű férjének, ennek a nagy embernek földi maradványait megóvja az aljas csöcselék bosszújától...

A pánik elharapózásától tartó Berkes, aki a Lukréciaival töltött éjszaka után még úgy érezte magát, mintha minden csepp vérét kiszívták volna, intett két markos legényének, Koncoss Sebőnek és Kamocsay Györgynek. Azok megragadták a hisztérikus görcsökben rángatózó szépasszonyt, átvonszolták az őrszobára, és ott — a mindenkori ügyeletes puritán vaságyán — fejenként kétszer szerelmi szolgálatban részesítették, míg meg nem nyugodott és hüppögve álomba nem szenderült.

Rövidesen kiderült, milyen nagy könnyelműség volt Sigorát visszaengedni a térre. A zendülők tőle értesültek a tragikus fejleményekről, s vérszemet kapva a pandúrokat ért újabb csapástól, rohamra indultak. Egyikük még egy rozs-

damart flintát is előkerített valahonnan, azzal hadonászott. De története nem volt hozzá, így senkiben — saját magában sem — tudott kárt tenni vele...

Újból kövek zuhogtak, az eddig megkímélt ablakok is ripityára törtek. A pandúrok azonban már kitanulták a várvédelem fortélyait — idejében el tudtak ugrani a becsapódó lövedékek és a szétröccsenő üvegszilánkok elől.

Berkes Jenő ma több parancsnoki erényt csillantott meg, mint az ostrom első napján. Higgadtan, belső szilárdságról tanúskodó arckifejezéssel járkált a védállások között — határozott, szűkszavú parancsai erőt öntöttek embereibe, bizakodással, a végső győzelembe vetett hittel töltötték el őket. Mindenki a helyén volt, kivéve a Lukrécia asszony megnyugtatóásával elfoglalt Koncost és Kamocsayt. De hamarosan ők is befutottak, bár jó ideig nem sok hasznukat lehetett venni...

A célzásba belejött, már nem vaktában puffogató pandúrok egyre pontosabban irányozták lövéseiket, s amikor a támadók végre megfutamodtak, nemcsak sebesülteket hagytak maguk után, hanem egy szíven talált, vértócsában ázó holttestet is.

Jeszenszky Ákos, a kedves, vígkedélyű, könnyen tűzbe hozható, kölyökös arcvonásait szégyellő, alig húszéves Jeszenszky volt a felkelők első halottja.

Eppen olyan döbbszent csend támadt, mint tegnap, Berkes Jenő ultimátuma után. De most senki sem szíjgott a háttérben: ma egyetlen gyereket sem eresztettek ki az utcára; az anyák gondosan kulcsra zárták az ajtót, ha el kellett menniük hazulról.

Dusek Ernő megszámláltatta a macskaköveket — már alig volt belőlük, és egyedül a Borgói tér volt kiköveve a városban —, végignézett lelohadt lelkesedésű harcosain, aztán nagyot sóhajtván fehér kendőt tűzött törös botja végére, és felmászott a barikádra. Huszonnégy órás fegyvernyugvást ajánlott fel a pandúroknak.

Berkes Jenő, annak tudatában, hogy lőszerkészlete fogytán van, a látszat kedvéért tíz perc gondolkodási időt kért, majd visszakiabált Duseknek, hogy elfogadja az ajánlatot.

Feszült várakozásban telt el a nap.

A pandúrok és a lázadók egyaránt résen voltak, minden neszre felfigyeltek; készen álltak arra, hogy az első gyanús mozdulatot golyó-, illetve közáporral viszonozzák.

Jeszenszky holttestét az újárósi templomban tették ki közszemlére. Egy-más után járultak a ravatalhoz Sárd polgárai, hogy leróják kegyeletüket a bestiálisan meggyilkolt ifjú hős előtt. A férfiak komor főhajtással adták meg neki a végtisztességet, a lányok, asszonyok könnyezve hajtottak térdet — közülük nem egy gyöngéd érzelmeket táplált a jóvágyású fiatalember iránt.

Közben folytak az előkészületek egy lehetséges újabb összecsapásra. Dusek Ernő társzekereken kavicsot hordatott a térre a Séd medréből, a pandúrkapitány emberei pedig lázasan túrták fel a lőszerraktárt, s örömrivalgásban törtek ki, amikor a sok kifosztott rekesz között egy teljesen érintetlen, leszögeztelt töltényesládára bukkantak.

Leszállt az éj, köd borult a városra...

Berkes Jenő napnyugta után még egyszer végigjárta az őrhelyeket, figyelmeztette a vigyázba pattanó őröket, hogy takarékoskodjanak a lőszerral, csak végszükség esetén használják fegyverüket, mert a most előkerült láda tartalma is alig néhány napra elegendő. Aztán visszavonult irodájába, és belefogott egy átfogó ellentámadás tervének kidolgozásába.

Kiterítette maga elé a Sárdi Köztársaság térképét: be voltak jelölve rajta azok a titkos alagutak, melyek a vármegyeháza pincebörtönét összekötötték a város alatt az évszázadok során kiépült borospince-hálózattal. A legrövidebb utat kereste, amelyen a felkelők hátába kerülhetne kisebb létszámú, de jól felgyverzett csapatával.

Már órák óta dolgozott elmélyülten: ceruzával minden elképzelhető útvonalat berajzolva, számolva minden eshetőséggel, amikor egyszercsak ellenállhatatlan vágy tört reá, hogy átöltözzék. A szekrényhez lépett, és női ruhadarabokat vett elő.

Berkes Jenőről sok mindent rebesgettek, többek között azt is, hogy női szeméremszórzettel kitömött kispárnán alszik, ám ebben a híresztelésben egy szál igazság sem volt. Arról viszont még a hozzá legközelebb állók sem tudtak, hogy a daliás, asszonyfaló pandúrkapitány a lelke legmélyén egészen más szerepre vágyik, mint amit a sors kijelölt számára. Nem is sejtették, hogy Berkes esténként az alkalmi kedveseitől emlékebe kért bugyikat, harisnyákat melltartókat ölti magára (a fehérenemüket az ajándékozás aktusa előtt semmi esetre sem volt szabad kimosni, nehogy elveszítsék a nőiség aromáját); senki sem gyanította, hogy a napközben tükörfényesre subickolt lovaglósizmában, pengő sarkantyúkkal közlekedő férfi ilyenkor parányi körömcipőket erőltet negyvenkettes lábfejére, s teljesen nővé varázsolva, bennük pipiskedik a szekrényajtó belső oldalára szerelt tükör előtt.

Most is lerántotta csizmáját, letolta a feszes egyennadrágot és a kincstári jeger alsót, s felvett egy rózsaszínű, csipkés bugyikölteményt (előbb, persze, reszkető orrcimpákkal beszippantotta tömény, izgató illatát), aztán egy pár finom selyemharisnyát húzott szőrös lábaira, s éppen a harisnyatartókkal vesződött, amikor halk kopogtatást hallott.

Gyorsan visszaült az íróasztalhoz, amely mögül csak szabályos pandúrzubonyos felsőteste látszott, és vakkantásszerű kurtasággal kiszólt: — Szabad!

Ekkor kapott észbe: hiszen az ajtó zárva van!

Most mit tegyen? Ha odamegy, hogy elhúzza a reteszt, már nem marad ideje visszaülni, mielőtt rányitnak. Ha pedig először visszaöltözik, azután megy csak az ajtóhoz, a kívül várakozó — nem értvén a késlekedés okát — esetleg bekukucskál a kulcslyukon, és akkor az ő tekintélye örökre odavan! Ráadásul minden férfigöncét a szekrénybe gyömöszölte, a csizmák szanaszét hevernek...

Dilemmája különös módon oldódott meg.

A bebocsátást kérő nem kísérletezett a kilinccsel, ehelyett valami rossz szagú, szürke port fújt be a kulcslyukon. A por, egyre dögletesebb búzt árasztva, halomba gyűlt a padlón...

— Miféle ízetlen tréfa ez? — csattant fel a kapitány, de tüstént torkán akadt a szó. A porhalom ugyanis megmozdult, részecskéi eszeveszett körtáncba kezdtek. Szilaj forgásukból hamarosan emberalak materializálódott...

Fél perc sem telt belé, és a szoba közepén fekete gyászdolmányos férfi tornyosult: ősz hajú és pocakos, karját a mellén keresztbe fonva, vörösen izzó szemekkel. Összeszorított ajkai közül kilógott két megnyúlt, agyarként meredező szemfoga.

Bátai Zsigmond volt a szörnyalak.

— Menjen innen! Mit akar tőlem? — nyöszörögte Berkes, és remegő kézzel kereste pisztolyát. A szörny gúnyosan vigyorogva figyelte volt parancsnoka kapkodását. A kapitány a sorra kihúzatott fiókok egyikében végre megtalálta a pisztolyt, és a feltámadt halottra szegezte.

— Ha közelebb lép, lövök.

— Lőjön csak! — mondta kongó hangon Bátai, és tett egy lépést előre. Berkes Jenő ekkor vette észre, hogy a kísértet nem vet árnyékot. Sőt, a tárva hagyott szekrényajtó tükrében a parancsnok megpillantotta önnön halálra rémült, viaszsárga ábrázatát, ám az asztal és a szekrény között álló Bátai Zsigmondot nem látta benne. A levegőt célozná?

Meghúzta a ravaszt.

A pisztoly eldördült, de Bátai állva maradt. Kisvártatva a szájába nyúlt, és kivette belőle a golyót. A kapitány újra lőtt, s egykori alárendeltje ezúttal dolmánya ujjából rázta ki a lövedéket.

Berkes Jenő bebújt az asztal alá, és tenyerével eltakart szemmel, reszketve várta elkerülhetetlen végétét...

*

A reggeli eligazításra jelentkező pandúrok hiába dörömböltek parancsnokuk ajtaján. Végül feltörték az ajtót, és megtalálták a kapitányt, az íróasztal mögött fekvé, holtan. Vértelen arcán az iszonyat kifejezése rögződött meg, szemé — az eddigi áldozatokéval ellentétben — csukva volt.

A merénylő még az öltözékét is megszenteltetésül: egyenruháját lehúzta, és női fehérneműt adott rá. Megzavarhatták, mert csak az alsótestet volt ideje meggyalázni.

De hogyan jutott ki a belülről bezárt ajtón? Az ablakok is csukva... Akárhogyan is, talán még az épületben van.

A pandúrok az egész vármegyeházát átkutatták, s felfedezték, hogy a pincéből eltűnt Bátai Zsigmond holtteste. Nem lelték Borgói Lukréciaát sem, és Bakó Andrást is megszőktette valaki éberem őrzött cellájából.

Rettegés lett úrrá a védőkön; őrhelyüket elhagyva, reményvesztetten várták a felkelők támadását.

De a támadás késlekedett.

X.

Bakó András hidegvérrel fogadta letartóztatását, ellenkezés nélkül követte a kapuboltzat alatt elébe topanó pandúrokat. De alig csapódott be mögötte a cella ajtaja, kínzó nyugtalanság fogta el. Zaklatottan járkált fel-alá a sötét kamrában, ahová csak a vasajtóba vágott kerek kémlelőnyíláson szűrődött be egy halvány fénysugár a gyengén megvilágított tömlőcfolyosóról.

A segédlevéltáros úgy érezte magát a szűk térben, mintha máris kriptába lenne zárva. Ehhez a kellemetlen érzéshez még hozzájárult a zárka fojtogató levegője, amelybe a nyirkos pincefalak penészszagán kívül belekeveredett az egyelőre üres, de a régebbi raburinák és székletek szag emlékét őrző kübli bűze is.

A nyugtalanságot idővel teljes apátia váltotta fel.

Közben a szomszédos cellába belökték Rüll Lajost, aki nyomban kétségbeesett rabmorzéba fogott. Bakó András eleinte válaszolgatott neki, de fél nap elteltével már ahhoz sem volt kedve. Ebéd után megvárta, míg fogolytársa beleun a hiábavaló próbálkozásba, aztán hanyatt vetette magát a deszkapriccsen, és lehunyta a szemét. Egészen estig aludt, csak akkor ébredt fel, amikor a vacsorát behozták neki.

Az éjszakát is végigaludta.

Másnap reggel zavarodott arckifejezéssel nyitott be a porkoláb. Hajlong-

va nyújtotta át az alumíniumtálcán szervirozott száraz kenyeret és avas szalonát, amelyhez egy fej vöröshagymát is adtak.

Bakó András visszautasította a reggelit — nem érzett éhséget.

Nem evett az ebédre már valóságos pincérbuzgalommal felszolgált sárgaborsó-főzelékből sem, pedig jókora fasiozott süppedezett benne. Csak a bánásmód teljes megváltozását jelző kadarkát fogadta el. Megitta, majd végignyúlt a pricszen, és a mennyezetről a kiürült boroskancsóba csöpögő vízcepeket számolgatta. Kétezer-nyolcvanötnél hagyta abba...

Az éjszaka közepéig tartó álmában újra átélte ifjúkora nagy kalandját: a Korinthával való találkozást.

*

Akkoriban még volt közlekedés az elszakadt országrészek között. Három-egy napos vonatozással a valaha oly híres és zsúfolt balatoni fürdőhelyeket is meg lehetett közelíteni.

Az egyik különösen forró nyáron, amikor a legfrissebb katonatemetőkre újabb oltottmész-rétegeket terítettek, hogy elhárítsák a pestisjárvány veszélyét, András is útra kelt, és utazása harmadik napján, este tíz óra tájban le szállt egy kis északi parti állomáson.

A vonat nem ment tovább — elfogyott a tőzeg, amivel a mozdonyt fűtötték. Így hát Andrásnak nem volt más választása, mint hogy szállást keresen a faluban, ha nem akarta az éjszakát haramiakülsejű, zsíros kártyapaklikkal és svájci bicskákkal felszerelkezett utastársai közt eltölteni az okádék- és csikkszagú váróteremben.

Dühödt kutyaugatásoktól kísérvé ment végig a falu főutcáján, de sehová sem mert bekopogtatni. A fehérre meszelt házak csukott spalettákkal, elutasítóan derengtek a holdfényben, s riasztóbbak voltak számára, mint az őt kerítéstől kerítésig kísérő, mintegy egymásnak átadó, borjúnagyságú házőrző kutyák csaholása.

Már a falu szélére ért, mire az egyik ház ablakából végre fényt látott kiszűrődni. Bátortalanul bekopogtatott, és torkában dobogó szívvel, percekig várt a válaszra. Éppen továbbindulni készült, amikor szétcsapódtak az ablakszárnyak, és egy szigorú női hang szólt ki közülük: — Ki van ott? Mit akar tőlünk ilyen kései órán?

— Bocsásson meg, asszonyom! — kezdett magyarázkodni Bakó András. — Igazán nem akartam éjszakai nyugodalmában megzavarni. Sajnos, nem megy tovább a vonatom, és olyan vegyes társaság gyűlt össze az állomáson, hogy nem mertem köztük maradni. Ha megengedné, hogy meghúzzam magam egy sarokban...

— Honnan jön a fiatalúr? — kérdezte megenyhülten, de gyanakvását még őrizve a ház asszonya.

— Sárdról, asszonyom.

— Hol van az a Sárd?

— Az egykori Dolma vármegyében, a Duna folyásától nem messze, a dombvidék peremén — szolgált zavarában felesleges részletekkel a fiatalember. — Úgy kétszáz kilométernyire az önök falujától...

— Én még emlékszem arra az időre, amikor néhány óra leforgása alatt meg lehetett tenni ezt a távolságot — hangzott fel a szoba mélyéből egy öreges férfihang. — De maga bizonyára egy hete úton van már.

— Nem, uram — hajolt meg András, bár a férfi nem mutatkozott. — Mindössze három napja ültem vonatra.

— Akkor hát szerencséje volt — mondta az asszony. Kihajolt az ablakon, petróleumlámpát tartott András arca elé, s miután alaposan szemügyre vette őt, hátraszólt: — Eredj, Bálint fiam, vezesd be a vendéget!

Tizennégy-tizenöt éves, egészségtelenül kövér, alamuszi siheder nyitott kaput.

Ő csak a tisztaszobába belépve értette meg, miért virrasztanak a házbeliek. A szoba közepén, padokból összetolt ravatalon, nyitott koporsó állt. De a benne fekvő arcát nem lehetett látni, mert — talán, hogy a legyek ne lepjék — fehér kendő takarta.

— A lányom, Korintha. Ma reggel halt meg. Hetek óta beteg volt. A szíve nem bírta tovább — sírta el magát az asszony, akiről a ravatali gyertyák fényében kiderült, hogy jóval fiatalabb, mint amilyenek András a hangja és az ablakban homálylód alakja után vélte — épp hogy betölthette a negyvenet, telt volt, de még formás, s csak a fájdalom görnyesztette és a gyászruha öregitette meg. A koporsó előtt térdeplő férfi, aki valószínűleg a férje, aggasztánnak tűnt fel mellette...

A vendég letérdelt a gyászolók közé, együtt imádkozott velük. De feje csakhamar a mellére bicsaklott, s akkor a háziasszony felállt, és megágyazott neki a halott lány szobájában.

András félálomban még észlelte, hogy a háziak is aludni térnek, aztán mély ájulatba zuhant. Ami ezután történt, arról másnap reggel, a nyilvánvaló bizonyíték ellenére is alig tudta elhinni, hogy valóság volt, s nemcsak álmodta az egészet...

Arra ébredt, hogy egy fehér ruhás, karcsú lány ül az ágya szélén, és sötéten csillogó, tágra nyitott szemmel nézi őt. András, félig még alva, visszanezített rá, és elámult a lány szépségén. Egy ideig némán fürkésztek egymást, amíg a fiú végre fel nem ocsúdott, s szükségét nem érezte, hogy megszólítsa éjszakai látogatóját.

— Kedves kisasszony, talán túl sokat forgolódtam, és nem hagytam önt aludni a szomszéd szobában?

A lány tagadóan rázta fejét, s mutatóját ajkára téve intette halkabb beszédre a fiatalembert.

— Én már korábban lefeküdtem, nem voltam tanúja az ön érkezésének. De az éj közepén mindig felébredek, különösen ilyenkor...

András felfogta, hogy látogatója a holdtöltére gondol, s így szólt hozzá:

— Nem jó ilyenkor kint kóborolni. Nem maradna inkább nálam, amíg enyhül a hold ereje, s megszűnik vonzani magát? — Azzal megragadta a lány kezét. — Milyen hidegek az ujjai! — suttogetta. — Engedje meg, hogy kissé megmelegítsem!

A lány biccentett, hollófekete fűrtjei az arcába hulltak. András felült, és szinte révületben szorította magához a gyönyörű teremtes görcsösen remegő, áthűlt testét.

— Hogy hívnak? — kérdezte tőle.

A lány nem válaszolt, de nem is tiltakozott, amikor az ifjú idegesen kapkodva szétnyitotta a köntösét, és reszkető ujjakkal kitapogatta a kebleit. Csak az ágyékánál állította meg, ám ugyanakkor engedett a férfikarok vonzásának és bebújt ő is a takaró alá...

A kakasszóra riadtak fel mindketten. A lány gyorsan kibontakozott a fiú öleléséből.

— Mennem kell, mindjárt felkel anyám. A lepedőt majd tüntesd el, a ládában találsz tisztát.

— Hogy hívnak? — kérdezte András.

— Korinthának — felelte a lány, és eltűnt. Ő pedig szépséges hálótársa távozása után ismét álomba merült.

Illetlenül későn, tíz óra után ébredt fel, s mivel a feldúlt és bevérzett lepedő arról tanúskodott, hogy talán mégsem álmodta az éjszakai kalandot, sietve eleget tett a lány kérésének.

Aztán felöltözött, és zavart, piros arccal ment ki a konyhába.

Vendéglátói asztalnál ültek még, és megjegyzés nélkül, szívélyesen fogadták a hétalvót. A lány nem volt köztük. András végignézett rajtuk, de gyászuk alatt teljesen nyugodtak voltak. Úgy látszik, nem vették észre, hogy a halott húga nála járt. Némán fejezték be az evést; az asszony megvárta, míg ő is végez, majd váratlan ajánlattal állt elő:

— Maradjon nálunk néhány napig, ha már sikerült idáig elvergődnie! Ne zavarja, hogy mi a bennünket ért sorscsapás miatt szomorúak vagyunk; azért maga csak érezze jól magát! Ki tudja, utazhat-e még valaha? A mai időkb...
ben...

— Nagyon köszönöm — hatódott meg a fiatalember. — De nem szívesen lennék terhükre...

— Ugyan — legyintett az asszony —, maradjon csak! Menjen le a tóra, fürödjön! Ma délután lesz a mi Korinthánk temetése, járja be az alatt a környéket!

András meglepődött — csak most jutott el a tudatáig, hogy az éjszakai lány is Korinthának nevezte magát búcsúzáskor...

— Engedjék meg, hogy osztozzam gyászukban, és elkísérjem önöket a temetőbe! Remélem, némi vigasszal tölti el a szívüket, hogy az elhunyt öccse és húga önökkel maradt.

— Korinthának nem volt húga — mondta elképedve az anya.

— Akkor hát nővére...

— Nővére sem — szólalt meg a házigazda, aki megmaradt fogait tisztogatta villájával, bár előzőleg csak tejeskávéba áztatott kenyérdarabokon nyamogott.

Mindannyian gyanakodva néztek a megzavarodott fiatalemberre, s ő, abban a hitben, hogy meggondolatlan szavaival elárulta kedvesét, akadozva próbálta menteni, ami menthető:

— Amikor éjszaka bebocsátottak, mintha egy fehér ruhás lányalakot láttam volna kisuhanni a szobából, ahol Korintha... Tehát a szolgáló volt...

— Nem tartunk szolgálót — mondta az asszony szárazon, de látva a vendég őszinte kétségbeesését, lágyabban fűzte hozzá: — Bizonyára álmodta azt a lányt a fiatalúr. Meg is értem, a maga korában... — És megróvó pillantást vetett a vihorászó kamaszra.

András beleegyezően bólintott. Szeretett volna mihamarább árkon-bokron túl lenni, de már nem visszakozerhatott. Néhány napot mindenképpen itt kell töltenie, a temetésről sem maradhat el...

Többször megkísérelt belopózni a tisztaszobába, hogy a kendőt felemelve megnéze a halott arcát. Azonban a családtagok valamelyike mindig a kopersó körül tartózkodott, ezért amúgy is egyetlen és értelmetlen tervét nem tudta megvalósítani.

Később beállított egy komor arcú férfi, visszahelyezte és leszögezte a koporsófedelelet.

Ébéd közben győzködték, hogy menjen le a tóra, ám András — bár kevés meggyőződéssel — kitartott amellett, hogy részt vesz a temetési szertartáson...

Furcsa módon megkönnyebbülést érzett, amikor a sírgödörbe leeresztett koporsó eltűnt a rálapátolt föld alatt. Elismeréssel figyelte az ügyeskező sírásókat, akik rövid idő alatt szabályos sírdombbá formálták a gödörbe visszahányt földet.

Esteledett, mire hazaértek.

A gyászoló család néma tort ült, amelyre rajta kívül senkit sem hívtak meg. A virrasztástól és a temetéssel járó bonyodalmaktól elcsigázva hamar jó éjszakát kívántak egymásnak, és ki-ki visszavonult szobájába...

András mellett olvasgatott sokáig (egyik őse, Bakó István válogatott verseit hozta el az útra), tizenegy óra után fújta el a lángot...

Hideg ujjak érintésére ébredt: a tegnap éjszakai lány hajolt föléje. A fiú megragadta a kezét, és olyan erősen szorította, hogy azt várta, látogatója felsikolt a fájdalomtól.

— Ki vagy te? — kérdezte tőle elfúló hangon.

— Hiszen már megmondtam: Korintha — felelte a lány sértődött csodálkozással. — Elmegyek. Eressz!

— Nem mész sehova! Korintha halott!

— Ó, hát te a nővéremmel keversz össze! — nevetett megkönnyebülten a lány. — Nem csoda, olyan egyforma nevünk van. Pedig nem is hasonlított rám, mert mi csak féltestvérek voltunk. Korinna, sajnos, valóban meghalt. Én viszont, amint látod, élek. És hogy mennyire, mindjárt bebizonyítom neked, csak ne ilyen durván kezdj hozzá...

— Várjál csak! — szakította félbe András, lazítva a szorításon. — Lehet, hogy elhallottam a nevét. De ha igaz, amit mondasz, miért nem mutatkozol napközben? És a szüleid miért tagadják le a létezésedet? A nővéred temetésére igazán eljöhettél volna...

— Mondtam, hogy csak féltestvérek voltunk — magyarázta Korintha. — Az én vérszerinti apám macedón zsoldos volt, aki, állítólag, a család szeme láttára erőszakolta meg anyámat. Szerintem csak levette a lábáról, amíg az öreg részegen hortyogott a szomszéd szobában. Mindenesetre engem anyám éppen olyan kimondhatatlanul gyűlöl, mint a nevelőapám, sőt, még az öcsémet is ellenem uszítják, pedig őt sem ez a roskatag vénember csinálta, hanem a harangozó... Sokat mesélhetnék anyámról! Téged még nem környékezett meg? Engem egyedül Korinna szeretett, őt meg éppen ezért tiltották tőlem. Még a halálos ágyához sem mehettem oda; úgy halt meg, hogy el sem búcsúzhattunk egymástól... És engem azóta a fáskamrában tartanak, bezárva. Szerencsére arról nem tudnak, hogy hátul el lehet húzni a deszkát... De csak ilyenkor, késő éjszaka merek kilopózni, amikor már biztosan alszanak...

A lány sírva fakadt. András hitte is, nem is a képtelen mesét, amit Korintha úgy hadart el neki, hogy közben esdeklő tekintettel csüggött rajta. Ám a könnyeknek nem állhatott ellen: megsajnálta szegénykét, magához vonta...

Ismét hosszú ideig tartott, amíg a lány hideg teste felengedett a férfikezek simogatásától, hiába volt András még türelmesebb, még gyöngédebb, mint az előző éjszakán... De Korintha aztán olyan fékevesztett szenvedéllyel ve-

tette magát az ölelésbe, mint aki nem is tegnap ízlelte meg először a szerelem gyönyöreit. A fiú alig győzte követni őt, s szinte örült, amikor a hajnali kakasszó szétválasztotta őket...

Délelőtt András lement a partra.

A tó vize megtisztult már az egymást követő háborúk szennyétől, mégis — bár áttetszően tiszta volt — halottnak tűnt. Mintha minden élet kipusztult volna belőle: a nádasoknak csupán csonkjai meredeztek, a sima tükröt békák, halak mozgása nem kavarta fel egy pillanatra sem. Csak egy öreg sikkó tekergett a parti köveken; az is olyan erőtlenül vonszolta magát, akárha végóráját élne.

András visszariadt a steril víztől, és pár óras ténfergés után visszament a faluba. Elhatározta, hogy még aznap hazaindul.

Vendéglátói ebédnél ültek, köszönését nem viszonozták — némán, lehorasztott fejjel kanalazták a levest.

— Mit vétettem? — kérdezte tőlük elszorult torokkal.

— Mondd meg neki, Charita! — intett az öregember asszonyának. — De ne a gyerek előtt!

Bálint tenyerét a szája elé kapva próbálta leplezni vihogását. Anyja sötéten nézett rá, — akkor szaporán pislogni kezdett, és úgy tett, mintha a cigányútra ment levestől fulladozna. Charita Andráshoz fordult, akinek — ébredező büntudata ellenére — úgy tetszett: buja fények villódnak az asszony szigorúnak szánt tekintetében.

— Jöjjön velem!

Átmentek a vendégszobába. Az ágyon bűnjelként ott hevert a véres lepedő. András ajkába harapott — jobban el kellett volna rejteni vagy kicsempészni a házból és kimosni a tóban. Charita, akinek testtartása már nem volt olyan görnyedt, mint még tegnap is, egy kicsit talán szándékos csipőringatással ment oda az ágyhoz. Undorító fintorral emelte fel a lepedőt és dobta a vendég lába elé.

— Magát befogadtuk éjnek idején, holott azt sem tudtuk, kicsoda-micsoda. Kirabolhatott, legyilkolhatott volna bennünket! Szállást adtunk önnek, meghívtuk asztalunkhoz, habár magunk is szűkében vagyunk az élelemnek. A fiatalúr pedig mindezért cserében azzal fizet, hogy visszaélve vendégszeretünkkel, meggyalázza mély gyászunkat...

— Asszonyom, higgye el, én igazán... — hebegte András, de az asszony megvetést kifejező kézmozdulattal jelezte, hogy nem kíváncsi a mentégeire. Majd így folytatta:

— Nem tudom, hogyan csempészte szobájába azt a fiatal lányt, akivel éjszakánként fajtalanodik, nem tudom, hol bújtatja napközben, nem is érdekel. Szegényke talán nem is tehet róla, hogy kihasználta a tapasztalatlanágát. Bizonyára gyerek még: egyike azoknak a fedél nélkül maradt gyerek-lányoknak, akik az utakat járják, és gyakran a testükkel kell fizetniük azért, hogy szálláshoz és néhány falathoz jussanak.

— De asszonyom, miket tételez fel rólam? — háborodott fel a fiatal ember. — Higgye el, hogy Korintha, az ön kisebbik lánya, önként jött be hozzám, és minden kényszer nélkül, sőt!... S talán erre sem került volna sor, ha önök nem fosztják meg őt a törvénytelen gyermeket is megillető szülői szeretettől, vagy legalább azt nem tagadják meg tőle, hogy elbúcsúzhassék nővérétől, aki egyedül szerette őt ebben a lelketlen családban...

— Hogyan? Mit mond a fiatalú? — tántorodott meg az anya. — Mi-
féle Korinthát emleget? Hiszen ő halott! Több lányom pedig nincsen.

— Sejtettem, hogy most is tagadni fogja — kelt ki magából András. — De
és nem tűröm tovább ezt a szívtelen bánásmódot, — magam tépem le a la-
katot a kamráról, ahová eldugták szerencsétlent a világ szeme elől. — Azzal
kicsörtetett az udvarra, és a fáskamra előtt álló tőkéből kirángatta a fejszét.
Az asszony és asztaltól felriasztott férje, fia ijedten nézték, hogyan veri le
dühös fejszecsapásokkal a kamraajtó lakatját.

Az ajtó kitárult. András berontott a kamrába, ám rongydarabokon, rő-
zsén és egy kerti traktor rozsdásodó maradványain kívül nem talált ott
semmit...

Órákba telt, mire a háziak magához térítették idegrohamából, és zavaros
elbeszéléséből sikerült kihámozniuk a meghökkentő igazságot. A magát Ko-
rinthának nevező éjszakai látogató személyleírása ugyanis hajszálra megegye-
zett az elhunyt Korintháéval. Azt még elképzelhetőnek tarthatták, hogy a lány
először csak tetszhalott volt, s amikor ők már lefeküdtek, felébredt ravatalán,
és félig öntudatlanul, ösztönösen visszabotorkált szobájába, ahol a vendég
aludt. De a második éjszaka rejtélyére nem volt magyarázat. Már az is fel-
foghatatlan, hogy Korintha, ha valóban életre kelt, miért feküdt vissza haj-
nalban a koporsóba, amire azután rátették a fedelet, leszögezték, kivitték a
temetőbe, leeresztették az előre kiásott sírgödörbe, földet lapátoltak rá — mé-
lyen a föld alatt fekszik szegényke, onnan nincs szabadulás... Bálintot mind-
járt el is szalasztották: vizsgálja meg alaposan a nővére sírját! A lihegve visz-
szaérkező siheder csak azt jelenthette, hogy nem tapasztalt semmi rendkí-
vülít — a sírdomb és a fejfa egyaránt bolygatlan...

Amikor valamennyire lecsillapodtak, az anya magához tért az eszelős
örömből — hátha mégis él, nem halt meg a leánya! —, közös tervet szöttek.
Megállapodtak, hogy András ismét magához engedi titokzatos hálótársát, de
amikor már a karjaiban tartja — jó erősen, hogy el ne inálhasson —, hangos
kiáltással jelt ad a lesben álló családnak.

Így is történt. András torkában dobogó szívvel, szemét nyitva tartva fe-
küdt ágyában — várta az éjfél, mikor majd szobájának ajtaja halkan meg-
csikordul... Úgy látszik, mégiscsak elbóbiskolt: nem vette észre, mikor sik-
lott melléje a lány, de amikor hideg csókjaitól felébredt, megragadta siri ked-
vesét, és felkiáltott: — Megvagy, gyönyörű kísértet!

Ekkor berohantak Korintha szülei. Az anya lámpát emelt a fiú karjában
vergődő lány arca elé.

— Korintha! — sikoltotta, és ájultan zuhant a padlóra. Férjének épp
hogy sikerült kikapnia kezéből a lámpát, amely lángba boríthatta volna az
ágyat.

Korintha lefejtette magáról a megrökönödéstől elgyengült ifjú karjait,
leszállt az ágyról, és fagyos tartózkodással állt meg a szoba közepén. Fehér
köntöse végigrepedt rajta dulakodás közben — most lehullt róla, feltárva a
lány holdasan márványló szépségét. Ott állt meztelenül — csak egyik alma-
kemény keblét takarta el ágyékáig zuhogó haja —, s mégis: ilyen megközelít-
hetetlen nem volt még sohasem. Mintha üvegharang borult volna reá. Meg-
várta, míg apja magához téríti anyját és szülei után belopódzott öccse abba-
hagyja az ijedt szipogást, s így szólt hozzájuk:

— Ó, drága anyám és apám, igazán kegyetlenek voltatok, amikor ne-
hezteltetek rám, amiért saját otthonomban három éjszakára meglátogattam

egy vendéget, és senkinek semmilyen kárt nem okoztam. De tolakodó kíváncsiságotok miatt súlyosan fogtok bántódni, mert most azonnal vissza kell térnem arra a helyre, amely nekem kijelöltetett. Tudjátok meg azt is, hogy idejövetelem bizonyosan nem Isten akarata ellenére történt... Még csak annyit mondok, hogy holnap ássátok ki koporsómat, és helyezétek vissza testemet. De előbb egy karóval szúrjátok keresztül a szívemet, különben újra eljövök, és nem a sohasem izlelt szerelmet megismerni vágyó szűzként, hanem vérszopó vámpírként fogok feltámadni, és szomjamat elsőként a ti véretekkel fogom oltani. — Ezután a hideg verejtékben úszó András felé fordult, és szomorú szánakozással nézett rá. Szólni azonban nem szólt hozzá, hanem kisvártatva holtan hanyatlott elébe...

Bakó András kora hajnalban, felzaklatott, sajtó szívvel távozott a házból. Így nem tudta meg sohasem, teljesítették-e Korintha szülei lányuk borzalmas kíváncságát. Hónapokig tartó bolyongás után — rablók karmából szabadulva, pestiskaranténból szökve, várótermi padokkal felfűtött mozdonyok hágcsóján kuporogva — tért haza Sárdra, ahol szüleitől örökölt háza időközben porrá égett.

Sajnálkozó-megvető tekintetét érezte magán mindig. Évekbe telt, amíg ismét hetekig önkívületben járkált a város utcáin — Korintha szemeit, az ő nőre tudott nézni. Nem is nősült meg soha; legénylakásnak kibérelt egy padlásszobát, és elvállalta a levéltárban felhalmozódott régi iratok feldolgozását.

Állásában azután is megmaradt, miután kiderült, hogy nem hajlandó a város monográfiáját a főispán kívánalmai alapján megírni. Beletörődött segédlevéltárossá való lefokozásába, megelégedett a kisebb címmel járó csekély fizetéssel, s szorgalmasan végezte munkáját, amelyre — érzése szerint — nem volt szüksége senkinek.

Csak a sötétségtől rettegett — ezért maradt bent késő éjszakáig a vilanyvilágítású vármegyeházán —, s hazatérte után, bár lámpaolajat vagy méceszt igen drágán lehetett kapni, egész éjszaka égetett valamit az ágya mellett.

— Most is — lidérces álmából ébredve — a cellába besűrűdő halvány fényre meredt: amíg azt látja, nem bukkan fel előtte a semmiből Korintha számonkérő tekintete...

Talán csak egy pillanatra csukta be a szemét, de amikor kinyitotta, fehér ruhás nőalakot pillantott meg a fénysugárban. Nem hallotta, mikor nyílt a zárkaajtó. A nő éhesen parázsló szemmel nézte őt, s egyelőre mozdulatlanul állt a cella közepén.

— Korintha! — rebegette Bakó András.

— Ugyan, miféle Korintha? — nevetett a jelenés. — Nem ismer meg? Én vagyok az, Lukrécia. Eljöttem, hogy kiszabadítsam az én hősömet, lefizetem a porkolábot. De sietnünk kell, készüljön! Várják a felkelők.

— Nem megyek én innen sehova — mondta fáradtan a segédlevéltáros. — Semmi kedvem az ön férjének zsarnokságát a Dusek Ernőével felcserélni.

— Miket beszél? Hiszen maga a vezérük.

— Igen, de csak addig, amíg meg nem jelenek köztük, és haza nem küldöm őket. A mi világunk már túlságosan öreg ahhoz, hogy változtatni lehessen rajta. Előbb-utóbb úgyis kihal ez a város, akárcsak a többi — minek ezt értelmetlen öldökléssel még siettetni is?

— Lehet, hogy mások meghalnak, de mi ketten — maga meg én — örökké élni fogunk — mondta a szépasszony, és skarlátvörös, duzzadt ajkai mosolyra rándultak: kivillant közülük hibátlan, hófehér fogsora. Szemfogai — ez eddig nem tűnt fel a férfinak — a többenél hosszabbak, hegyesebbek voltak.

— Hagyjon magamra! — Bakó András a fal felé fordult, és magára húzta a takarót. Lukrécia azonban kéjes sikkantással siklott be melléje a kincstári pokróc alá. Bakó András visszafordult, hogy elhárítsa a szépasszony közeledését, ám az női mivoltát meghazudtoló acélos szorítással fonta át a bágyadtan ellenkező férfit, és szenvedélyesen beleharapott a nyakába...

Újból megszólalt a börtönmorze, de a segédlevéltáros már nem tudott válaszolni. A borzalomtól bénán, magatehetetlenül feküdt priccén, és hallgatta, ahogy Lukrécia a vérét szürcsöli.

XI.

Imre napok óta egyedül volt, legalábbis úgy rémlett neki. Szülei elmentek valahova. Igaz, reggelente mindig talált ennivalót az ágya mellé húzott hokedlin. Nem volt ereje, hogy felkeljen és megkeresse őket. A dolgát valahogy elvégezte: a bilit az éjjeliszekrényben tartották, csak az ágyról kellett lemászni. De még attól is teljesen kimerült.

A redőny le volt eresztve, s mivel odáig már nem tudott elvánszorogni, egész napját félhomályban töltötte; alig tudta megkülönböztetni, mikor van nappal és mikor éjszaka...

Valami nagy baj lehet a városban — ezt érezte —, különben a szülei nem hagyták volna őt magára. Emlékezett apja szitkozódására, anyja riadt szavaira és ideges mozdulataira az utolsó esték egyikén, amikor még láthatta őket.

Magára maradt, de valaki valamikor mégis felsöpörte a szobát, kicserélte a teát a kancsóban, kenyeret, bádogtányérban tejbegrízt tett a hokedlire, és kivitte az éjjelit...

A kisfiú órák hosszat figyelte a redőny résein átszűrődő fénycsíkok vándorlását a kopott, piros-fehér mintás szőnyegen, és várta, hogy rányissák az ajtót. Hiába várt, nem jött senki. Mégis — amikor végre álomba sírta magát — valaki ismét elvégezte körülötte a napi teendőket, egyszer még az ágyát is áthúzta, és tiszta hálóinget adott rá.

„Csak anya lehetett” — gondolta Imre. — „De miért mindig olyankor jön, amikor már alszom? Meg kéne próbálnom fennmaradni!” — És annyira koncentrált a virrasztásra, hogy aznap a fáradtságtól még hamarabb aludt el...

Az éjszaka közepén azonban felébresztette egy holdsugár, amely egyenesen a szemébe süttött. Mintha kissé felemelkedtek volna a redőnylapok: csikozott holdfény árasztotta el a szobát. S a fényben állt valaki...

— Apu, te vagy az? — kiáltott fel a kisfiú.

— Nem válaszolta az árnyalak, és széket húzott az ágy mellé.

— Bandi bácsi...

— Igen.

— Hol vannak a szüleim?

— Most ne keresd őket!

— Börtönben vannak?

- Nem.
- Akkor miért nem jönnek haza?
- Dolguk van.
- A forradalom?
- Miféle forradalom?
- Apu beszélt róla, amikor anyu bekötötte a vállát. A pandúrok ellen...
- Te tudsz erről?
- Azután tűntek el. Talán még egyszer láttam őket, akkor is nagyon idegesek voltak.
- Értem. Valaki azért ápol, ugye?
- Nem tudom.
- Nem tudod?
- Amikor alszom, ételt hoz nekem és kitakarít. De még egyszer sem láttam.
- Ó, szegény Carmilla! — sóhajtott Bakó András.
- Az anyukám? Mi történt vele? — kérdezte izgatottan a kisfiú, és felült az ágyban.
- Az, ami velem. És mindenkivel.
- És a bácsival mi történt?
- Bakó András sokáig nem felelt. Majd a kisfiúra szegezte parázsként izzó tekintetét.
- Megígéred, hogy nem fogsz sírni?
- Meg.
- Mi mind halottak vagyunk. A szüleid is, én is, valamennyi felnőtt a városban.
- Imre megrémült.
- Miért ijesztget a bácsi? Aki halott, a sírban fekszik, nem tud kijárni.
- Mi kijárunk.
- Hogyan?
- Nehéz ezt elmagyarázni. Olyan, mint egy ragályos betegség. Mint a pestis. Csak még annál is rosszabb...
- Járvány van? Én is azért vagyok beteg?
- Te nem. Még nem. És ha meghallgatsz... De nagyon erősnek kell lenned. Erős leszel?
- Erős leszek.
- Hány éves is vagy? Nyolc?
- Nyolc.
- Kevés. Vagy talán éppen ez a jó. Te legalább...
- Bácsikám, megkeresed a szüleimet?
- Neked kell megkeresned őket.
- Nekem? De hiszen én beteg vagyok!
- A nyakad tiszta?
- Meg szoktam mosni. De most már napok óta...
- Ki beszélt mosakodásról? Mutasd!
- Bakó András hosszasan vizsgálta a gyerek nyakát, aztán fellelegezve mondta: — Rendben van. Hallgass ide!
- Miért nézted meg a nyakamat?
- Ne szólj közbe! Kevés időm van, és kezdek megszomjazni. De téged nem akarlak bántani.

— Miért bántanál?

— Hallgass!

Kis csend következett. Imre tágra nyílt szemmel nézte nagybátyja halott-fehér arcát, melyen apró rángások futottak keresztül. Az ággal szemközti falnál állt a tükrösszekrény; a kisfiú pillantása odatévedt, és a látvány még nagyobb rémülettel töltötte el. A tükörben jól kivehető volt a gyerekágy, benne az ő lesoványodott, fehér hálóinges teste, a szék is az ágy előtt, de a bácsika egyáltalán nem látszott — a tükörbeli széken nem ült senki... Bakó András erőt vett magán, és fojtott hangon, szaggatottan beszélni kezdett:

— A főispán titkára, Lugosi Béla volt az első... Elrejtőzött a katafalkban, hogy kihallgassa az összeesküvőket... Amikor lelepleztük, szörnyethalt az ijedtségtől... De éjfélkor feltámadt, és elment Borgói Cézárhoz jelentést tenni... A következő áldozat a főispán ravatalát őrző pandúr volt... Aztán a kapitány, Dusek Ernő és Lukrécia asszony... Én. Talán ha a partitúra nálam maradt volna... De elvették, amikor lefogtak... És most már egyre többen... Mutschenbacher kocsmáros, Koncos Sebő, Rüll Lajos. A porkoláb. Pandúrok és felkelők... Legtöbben még azon az éjszakán fel is támadtak, mint Lukrécia, és... A szüleid. Igen, ők is vámpírok már... Azért nem jönnek napközben... Anyádban még pislákol az anyai ösztön... Igen, az asszonyok erősebbek... Vagy talált mást... Tegnap megszámloltam: már csak gyerekek maradhattak... Boldog, aki még Jeszenszky halálával halhatott... Láttod ezt? — Kihegyezett karót húzott elő a kabátja alól. — Holnap reggel fölkelsz. Akármilyen gyenge vagy... Megkeresed a többi gyereket... Talán akad egy-két aggastyán is, akinek olyan kevés a vére, hogy nem volt érdemes... Összegyűjtesz mindenkit, aki csak él és mozog... Tudom, legyengültél. De kell!... Kimentek a temetőbe... Minden sírdombot feltúrtoztok, minden kriptát felnyitottok... És ahol ép holttestet találtok... Könnyű megismerni őket: mindegyiknek egészséges színe van, és vércsepp csillog az ajka szögletében... Ezt a karót beleszúrjátok a szívébe... Rengeteg vér fog kiömleni, megtölti a sírgödöröt... De nem szabad megijedni... Végig kell csinálni, különben ti is... Napszálltáig végeznetek kell... Amíg a denevérek ki nem repülnek... És ha nem sikerül egy nap alatt, meneküljétek a templomba!... Fokhagymakoszorút akasztatok a nyakatokba!... Szent ostyát találtok a sekrestyében... Törjétek porrá, és szórjátok magatok köré!... Reggelig ne mocsanjatok onnan!... Másnap folytassátok!... Vigyázzatok, minden sírt át kell vizsgálnotok!... Engem megtalálsz, tudod, hol... Ne sajnálj, nekem megváltás lesz... És mindannyiunknak...

Imre reszketve hallgatta nagybátyja összefüggéstelennek tetsző szavait. Bakó András alakján elhatalmasodott a remegés; ajka felhúzódott vértelen felső ínyére, és a holdfényben elővillantak megnyúlt, éles szemfogai...

— Nem bírom tovább — hörögte a férfi. — Szomjazom. Ha még egy percig maradok, téged is... Nem, inkább elmegyek... Ugye, megértetted, mit kérek tőled? Csak te segíthetsz... Bakó András felállt, és hirtelen pörögni kezdett maga körül. Kicsapódott az ablak — hatalmas, kiterjesztett szárnyú denevér suhant ki rajta, az idomtalan test könnyedén siklott ki az egyik redőnyrésen...

Imre elájult.

Amikor magához tért, anyja hajolt fölébe. Őgő szemmel nézte kisfiát, aki boldogan sóhajtott fel:

— Anyuka, de jó hogy visszajöttél! Olyan rosszat álmodtam...

— Nyugodj meg Imruskám, ezután mindig melletted leszek — simogatta meg az anya a gyerek csapzott haját.

— Ugye, nem haltál meg? Bandi bácsi azt mondta.

— Bandi bácsi itt volt? — kapta fel fejét az asszony. — Nem nyúlt hozzád?

— Nem, csak mindenféle furcsaságokat beszélt. Nagyon megijesztett.

Carmilla körülnézett. Észrevette az ágyhoz támasztott karót, haragosan megragadta: — Ezt ő hagyta itt?

— Igen.

— Ostoba tökfilkó! Ilyen veszélyes játékszert hagyni egy gyerek kezégyében! — Darabokra törte a karót a térdén. Aztán felállt, hogy a kályhába dobja. Imre észrevette, hogy neki sincs tükörképe...

Az anya visszament az ágyhoz, leült a székre.

— Nem vagy éhes?

— Nem.

— Szomjas sem?

— Az sem — válaszolta Imre, és az ágy sarkába húzódott.

— Akkor aludjál! Megcsókollak búcsúzóul.

— Ne! Nem akarom! — sikoltotta a kisfiú, de anyja már felrántotta a párnáról, acélos erővel szoritva magához a zsenge gyermektestet.

Hideg ajkai megérintették Imre nyakát.

XII.

Egy borongós reggelen rozsdamarta, minden pillanatban széteséssel fenyegető kézihajtány állt meg a sárdi vasútállomáson. Vukodlaky Jován testőrkapitány és két farkasbőr kacagányos grancsár kászálódott le az elaggott járműről. A despota küldte őket.

I. Cirill ugyanis nem értette, miért szakadt meg minden külön értesítés nélkül a vonatközlekedés Dolma és Sárd között. A postagalambok egyenként szállingóztak vissza: tépett szárnyal, kimerülten ereszkedtek le a Krolov-palota udvarán álló galambdúcra; diplomáciai üzenetet egyik sem hozott. Sárd hallgatott, és hallgatása aggodalmat, ugyanakkor bizsergető reményeket is kellett a despotában, ~~akinek hátán talán bécsvágy lakozott.~~

A testőrkapitány és a grancsárok tanácstalanul ténferegtek Sárd utcáin. Bekukkantottak a házakba is, de sehol egyetlen élő lelket sem találtak, csak a temetőben bukkantak friss sírokra.

„Járvány pusztította volna el a város lakóit?” — töprengett Vukodlaky Jován. — „Meglehet. De akkor hová tűnt annak a hullája, aki az utolsó előtti áldozatot eltemette? Talán előre megásta a saját sírját, aztán belefeküdt, és magára húzta a földet?” — A kapitány cselből tartott, ezért a legnagyobb óvatosságra intette embereit.

Négy-öt óra elteltével azonban végleg meggyőződött róla, hogy semmiféle orvtámadástól nem kell félniük. Sárd lakossága valószínűleg valamilyen katasztrófa elől menekült el, habár a városban rombolásnak alig lelték nyomát — csupán a vármegyeháza homlokzati ablaksora volt rapityára törve.

A kapitány megparancsolta a lassan felbátorodó granicsároknak, hogy a temetőben szedjenek össze annyi fejfát, amennyit csak elbírnak, és hordják ki az állomásra. Ahogy ez megtörtént, befűtötte a peronon veszteglő mozdonyt, és embereivel együtt hazarobogott jelentést tenni...

A despota másnap reggel átküldte Sárdra udvari üvegesét, majd a kora délutáni órákban, egy granicsárszakasz és testőrei kíséretében, maga is megérkezett felvirágzott különvonatán.

I. Cirill a tettek embere volt; nem sokat tépelődött a város elnéptelenedésének rejtélyén. Ehelyett — rövid körséta után — összegyűjtötte seregét a már átkeresztelt I. Cirill téren, és a még lebontásra váró barikád tetejéről ünnepélyesen bejelentette a két szomszédállam egyesülését.

Ezt követően beköltözött a dolmai palotájánál tágasabb és komfortosabb vármegyeházára, mivel elhatározta, hogy onnan fogja kormányozni a Dolma—Sárdi Monarchiát, melynek államformája a demokratikus despotizmus lesz. Azt is eldöntötte, hogy rövidesen kinevezi magát főispánnak, s ezzel megindítja az egykori Dolma vármegye újraegyesítésének történelmi folyamatát.

*

Leszállt az alkony; víg nótászó csendült az I. Cirill téren táborozó testőrök és granicsárok őrtüzei körül.

A despota álmodozva lépett a díszterem egyik sebtiben beüvegezett ablakához, melyen a gittnek még nem volt ideje megszáradni. Kinyitotta az ablakot, kihajolt rajta, és mélyen magába szívta a ködös november végi este krizantémszagát.

Emberei üdvivallgásba törtek ki, amint megpillantották uralkodójuk férfias, zömök alakját. I. Cirill szívélyesen integetett nekik.

Szemében a tábortüzek visszfénye vöröslött. Ereiben felpeszdültlen keringett a vér.

XIII.

Leszállt az éj, eljött az ébredés ideje...

Tegnap éhesen keringtünk a kihalt házsorok fölött, de ma ismét meleg emberi testek vérszaga izgatja reszkető orrcimpáinkat...

Hamarosan...

Hamarosan üt az óra, és akkor mi mind — Lugosi Béla és Schöner István, Kamocsay György és Rüll Lajos, Lukrécia asszony és Bakó Carmilla —, Sárd férfiai és asszonyai valamennyien, egykori ellentéteinket feledve, együtt fogunk lecsapni a betolakodókra...

Két csapatban támadunk...

Az egyik élén a főispán és Berkes Jenő száguld majd; a másikat, Dusek Ernő alvezéremmel, én vezetem,

ÉN, BAKÓ ANDRÁS,

SÁRD, EGYKORI MEGYEI VÁROS SEGÉDLEVELTÁROSA.